

Tehnička pomoć u koordinaciji Programa kontrole i
iskorjenjivanja bolesti životinja u Bosni i Hercegovini - faza III
2015. - 2017.

KATALOG PROJEKTA

ANIMAL HEALTH FOR HUMAN HEALTH ZDRAVLJE ŽIVOTINJA ZA ZDRAVLJE LJUDI

Koncept, dizajn, prijevod i koordinacija: Aida Prljača, projektni ekspert za odnose s javnošću

Fotografije: Sanja Šeparović, Aida Prljača, Jelena Marić

Autor/Izdavač: Projekat "Tehnička pomoć u koordinaciji Programa kontrole i iskorjenjivanja bolesti životinja u Bosni i Hercegovini - Faza III", 2017.

Štampa: Mikena, Sarajevo

Tiraž: 150 primjeraka

Financira: Evropska unija

Implementira: Opera S.r.l. sa partnerom Agriconsulting Europe

Vodeća korisnička institucija: Ured/Kancelarija za veterinarstvo BiH

**Katalog o provedbi projekta
“Tehnička pomoć u
koordinaciji Programa
kontrole i iskorjenjivanja
bolesti životinja u Bosni i
Hercegovini - Faza III”
(2015.—2017.)**

Sadržaj

Uvod	8
Informacije o projektu	9
 BRUCELOZA	11
Situacija u BiH	13
 Izrađene analize, studije i izvještaji	16
Terenske posjete	17
Studijske posjete	18
 BJESNILO	19
Situacija u BiH	21
 Izrađene analize, studije i izvještaji	22
Terenske posjete	23
Studijske posjete	23
 Obuke za korisnike projekta	25
 Suradnici u projektu	31
 Medijska zastupljenost projekta	35
 Promotivni materijali za učesnike obuka i novinare	47
 Informativni materijali za korisnike	51
 Projektni tim	57
 Foto galerija	59
 Zahvale	65

Uzimanje krvi za postvakcinalni monitoring na brucelozu

Na globalnoj razini je u protekle dvije godine u prepoznato da je podupiranje sklopu projekta tehničke veterinarske službe od interesa podrške IPA 2012, za javno dobro u svakoj zemlji. proveden je niz aktivnosti Razumijevanje i provođenje na evaluaciji programa ranog otkrivanja, prevencije i kontrole bruceloze malih kontrole bolesti životinja vodi preživara i bjesnila kod nas prema boljoj zaštiti zdravlja divljih životinja, jačanju ljudi, osobito od zoonoza, te kapaciteta i saradnje omogućuje nesmetanu trgovinu između svih karika u životnjama i njihovim sistemu kontrole i proizvodima, što doprinosi prevencije ove dvije razvoju ekonomije zemlje. U bolesti, podizanju svijesti farmera i lovaca o značaju ovome projektu, uz financiranje provođenja propisanih mjera, te jačanju regionalne

od strane EU, potporu vodeće korisničke institucije i svih saradnje. Takođe u sklopu projekta izrađeni su sudionika, od farmera, lovaca, veterinara praktičara pa do veterinarskih službenika u javnim institucijama, projektni tim je tijekom 24 mjeseca provodio aktivnosti kako bi se kontrola dviju opasnih zaraznih bolesti

zajedničkih ljudima i životnjama, bruceloze i bjesnoće, redovno provodila i unaprijedila, a svijest javnosti o istima podigla na višu razinu. Svjesni smo utjecaja globalizacije, klimatskih i promjena u poljoprivredi, te zahtjeva potrošača, na sve veće izazove pred veterinarskim službama. Prema procjeni epidemiološke situacije u BiH i okruženju, utvrđenim rizicima i korisničke institucije ovog projekta, koristim ovu priliku potrebnim resursima, pripremljeni su i Višegodišnji planove kontrole ovih dviju bolesti za naredno razdoblje 2017.-2021./22. Projektni tim se u radu vodio zahtjevima kako bi se po pitanju kontrole bruceloze i bjesnoće učinilo najviše putem aktivnosti koje su optimalne i trajanja projektnih aktivnosti. Nadam se da ćemo i kroz aktivnosti koje su najbolje izvedive u vrijeme trajanja projekta. Kratak pregled svih provedenih aktivnosti dan je u ovome katalogu, i vjerujemo da su postignuti rezultati

borbe protiv bruceloze i bjesnoće do njihovog konačnog iskorjenjivanja u BiH.

Potpore svih korisnika tijekom trajanja projekta bila je izvrsna i kolegijalno poticajna, te se u ime cijelog projektnog tima svima iskreno zahvaljujem.

Sanja Šeparović, dr.vet.med.
Voditeljica projekta

Ljubomir Kalaba, dr.vet.med.
Direktor Ureda/Kancelarije za veterinarstvo BiH

PODRŠKA EUROPSKE UNIJE VETERINARSKOM SEKTORU U BOSNI I HERCEGOVINI

Tokom procesa pristupanja EU, Bosna i Hercegovina mora usvojiti, implementirati i provoditi cijeli paket zakonodavstva EU, uključujući i zakonodavstva u poglavju 12 (sigurnost hrane, fitosanitarna i veterinarska politika) sa više stotina propisa, direktiva i odluka.

Kroz IPA 2007-2012 programe, EU je poticala proces usklađivanja u tim područjima uz tehničku pomoć razvoju i provedbi zakona, podršci kontroli i iskorjenjivanju bolesti životinja i nabavci laboratorijske opreme za kontrolu hrane, veterinarske i fitosanitarne laboratorije.

Podrška EU za sektore poljoprivrede, hrane, veterinarstva te fitosanitarnog sektora u okviru programa IPA 2007 - 2013 programa iznosi oko 25 miliona eura¹.

Prema izvještaju Europske komisije o napretku u Bosni i Hercegovini za 2016. godinu², u vezi sa veterinarskim pitanjima, Bosna i Hercegovina je nastavila sa kontrolom, prevencijom i iskorjenjivanjem zaraznih bolesti životinja. Provedene su mjere kontrole životinja, uključujući i one protiv bruceloze i tuberkuloze goveda. BiH je uspješno završila petogodišnji program kontrole i iskorjenjivanja bjesnila, tako da je posljednje dvije godine zemlja bez bjesnila. Potrebno je usvojiti nove višegodišnje operativne programe za kontrolu i iskorjenjivanje bjesnila i bruceloze za 2016. - 2022. Informacioni sistem za upravljanje obavijestima o bolestima životinja i njihovom izbijanju je potrebno dodatno nadograditi kako bi postao potpuno funkcionalan. Kapaciteti laboratorija su dodatno poboljšani u pogledu opreme, a povećan je i broj akreditiranih laboratorijskih metoda za dijagnostikovanje bolesti životinja. Plan monitoringa rezidua zemlje se i dalje provodi. Nedostaci u sistemu identifikacije životinja, registracije i kontrole kretanja, uključujući i centralnu bazu podataka, ne dozvoljavaju vlastima efikasno planiranje i provedbu relevantnih zdravstvenih mjera za životinje. Potrebno je uspostaviti strateški okvir za upravljanje životinjskim nusproizvodima za cijelu zemlju u skladu s *acquis-em*.

1) www.europa.ba
2) www.dei.gov.ba

OPĆE INFORMACIJE O PROJEKTU

Projekat **Tehnička pomoć u koordinaciji Programa kontrole i iskorjenjivanja bolesti životinja u Bosni i Hercegovini - Faza III** dio je opsežnog programa podrške Europske unije veterinarskom sektoru u BiH. Projekat je financiran kroz 2012 Instrument za pretpričupnu pomoć (IPA) za podršku institucijama BiH u koordinaciji navedenih programa kontrole i iskorjenjivanja bolesti životinja u oblasti bjesnila i bruceloze u iznosu od EUR 593.530,00.

Cilj projekta je da se osigura visoki nivo zaštite ljudi i životinja. S tim u vezi, projektni tim i osoblje korisničke institucije - Ureda/Kancelarije za veterinarstvo BiH, uz pomoć priznatih regionalnih, europskih i svjetskih stručnjaka, usredotočio se na kvalitetne i za korisnike neophodne aktivnosti kojima su se postigli i **definirani specifični ciljevi projekta**: smanjenje rizika po zdravlje ljudi i životinja i prirodu kao i povećan ekonomski potencijal u BiH, poboljšanje sposobnosti BiH da pruži tačne statističke podatke o divljim životinjama, prema zahtjevima EU, pružanje podrške potpunoj provedbi strategija kontrole i iskorjenjivanja bjesnila i bruceloze i sprovođenje vakcinacija protiv bjesnila i bruceloze u skladu sa relevantnim smjernicama.

U okviru ovoga projekta, koji je započeo u martu 2015. i provodio se do marta 2017. pružena je tehnička pomoć institucijama BiH u koordinaciji programa kontrole i iskorjenjivanja bolesti životinja u oblasti bjesnila i bruceloze. Pripremljeni su **Višegodišnji plan suzbijanja i iskorjenjivanja bjesnila 2017. - 2022. i Višegodišnji program kontrole i iskorjenjivanja bruceloze kod malih preživara 2017. - 2021.** Organizacijom različitih oblika obuke, stručnog usavršavanja, studijskih posjeta i konferencija, obuhvaćeni su svi zainteresirani i uključeni u ovu problematiku - od proizvođača/stočara, veterinara do inspekcijskih službi, osoblja ministarstava na svim nivoima vlasti u BiH. Sa postignutim rezultatima i aktivnostima u jačanju kontrole bolesti životinja upoznata je i šira bh. javnost kroz komunikacijske aktivnosti projekta.

Projekat je razvio i svoj vizualni identitet (logotip) koji je korišten u svim pisanim i promotivnim materijalima. Za iste potrebe je razvijen i slogan projekta: **Zdravlje životinja za zdravlje ljudi.**

Primarni korisnik projekta

Ured/Kancelarija za veterinarstvo Bosne i Hercegovine sa ostalim relevantnim institucijama: Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH, Ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva FBIH, Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede Republike Srpske, Odjeljenje za poljoprivredu, šumarstvo i vodoprivrednu Brčko Distrikta.

Implementator: OPERA S.r.l. Roma – Italy sa partnerom Agriconsulting Europe

Stado na ispaši, Konjic

BRUCE LOZA

Bruceloza, bakterijska bolest uzrokovana bakterijom roda *Brucella*, spada u red zoonoza i značajan je uzročnik reproduktivnih gubitaka kod životinja. Brucelozu obično izaziva bakterija *Brucella abortus* kod goveda, *B. Melitensis* ili *B. ovis* kod malih preživara, *B. suis* kod svinja i *B. canis* kod pasa. Najčešće posljedice su pobačaji, placentitis, epididimitis i orhitis, mada su zabilježeni i drugi simptomi. Najveći uticaj se ogleda u mogućnosti prenosa na ljudе i ekonomskim gubicima.

Brucelozu kod goveda (*B. abortus*), kod ovaca i koza (*B. melitensis*) te kod svinja (*B. suis*) su oboljenja koja su uvrštena u Zdravstveni kodeks za kopnene životinje Svjetske zdravstvene organizacije za zdravlje životinja (OIE) i obavezno se prijavljuju OIE (Zdravstveni kodeks za kopnene životinje).

Kod ljudi, brucelozu može biti ozbiljno, pritajeno i ponekad hronično oboljenje koje može da zahvati više organa. Najrasprostranjenija bakterija u svijetu koja izaziva brucelozu kod ljudi je *Brucella melitensis*, biovarovi 1-3, zatim *Brucella abortus*, biovarovi 1-6, 9 i *Brucella suis*, biovarovi 1,3 i 4. Rijetki su opisi infekcija bakterijama *Brucella canis*. *B. suis* biovar 2 i *B. maris*. Većinu slučajeva izaziva izlaganje zaraženim životnjama tokom rada ili konzumiranje nepasterizovanih mlijecnih proizvoda.

BRUCELOZA U BOSNI I HERCEGOVINI (2008.—2016.)

U BiH je zabilježen rast broja slučajeva bruceloze kod sitnih preživara od 2001. godine, sa kulminacijom broja oboljelih u 2008. godini kada je bolest utvrđena na 60% teritorije Bosne i Hercegovine. Operativni program za prevenciju bruceloze usvojen je 2009. godine, a vakcinacija sitnih preživara na cijeloj teritoriji zemlje počela je 2009. godine. Operativni program za kontrolu bruceloze kod sitnih preživara u Bosni i Hercegovini primjenjuje se od 2009. godine. Operativni program je u prvoj godini provođenja obuhvatao masovnu vakcinaciju malih preživara, dok je u narednim godinama bila predviđena redovna vakcinacija podmlatka i prethodno nevakcinisanih životinja. Predviđeno je da se Operativni program provodi kontinuirano tokom 8 godina. Osma godina ističe 2016. godine, koja je ujedno i zadnja godina provođenja Operativnog programa nakon čega je neophodna optimizacija istog.

Tokom 2009. godine, Švedska međunarodna razvojna kooperacija (SIDA) obezbijedila je Uredu/Kancelariji za veterinarstvo BiH oko 2,5 miliona eura bespovratnih sredstava za iskorjenjivanje bruceloze. Sredstva su iskorištena za pripremu Operativnog programa za vakcinaciju malih preživara (Operativni program za period 2009.-2016.g) u periodu od 8 godina i nabavku vakcina (REV 1) za prve dvije godine (2009. i 2010. godinu). Vakcinacija malih preživara i dijagnosticiranje bruceloze kod goveda je nastavljeno sve do 2013. godine u sklopu Projekta unapređenja informativnih tehnologija (ITAP), koji je takođe finansirala SIDA. Evropska unija je finansirala nabavku vakcina za naredni period od 2014.-2016. godine, uključujući prateću opremu za naprednu dijagnostiku u relevantnim laboratorijama u BiH, kao i projekat tehničke pomoći u koordinaciji programa kontrole i iskorjenjivanja predmetne bolesti.

Prethodnih godina su postignuti solidni rezultati u smanjenju incidence oboljenja ljudi i životinja. Međutim, zabilježen je novi trend povećanja broja novih slučajeva izbijanja bolesti. Problemi sa isporukom vakcine u 2014. godini mogli bi biti dio obrazloženja. Takođe, nadležni organi su zabilježili da je došlo do smanjenja informisanosti javnosti i predanosti farmera redovnoj vakcinaciji životinja i pravovremenom prijavljivanju bolesti.

VIŠEGODIŠNJI PROGRAM KONTROLE I ISKORJENJIVANJA BRUCELOZE 2017.- 2021.

Tokom prethodnih godina, nadležno tijelo je izradilo procedure i postupke koji omogućavaju provođenje redovnih godišnjih kampanja vakcinacije protiv bruceloze. Dosad je postignut solidan napredak. Međutim, bilo je neophodno uraditi ocjenu važećeg programa kako bi se utvrdilo da li su provedene mjere kontrole bile u skladu sa Operativnim programom za period 2009-2016. godina, planiranom organizacijom, te da li su bile djelotvorne i prikladne za postizanje zacrtanih ciljeva. Trebalo je dati ocjenu o tome da li prethodno prikupljeni epidemiološki podaci, znanje i iskustvo u provođenju Operativnog programa mogu biti djelotvorno iskorišteni za postavljanje ciljeva i zadataka novog programa, tj. Višegodišnjeg programa za kontrolu i iskorjenjivanje bruceloze za naredni period (2017-2021).

Svrha predmetnog Višegodišnjeg programa kontrole i iskorjenjivanja bruceloze u BiH je da služi kao alat za Kancelariju za veterinarstvo BiH, nadležna tijela u zemlji u oblasti zaštite zdravlja životinja i ostala relevantna tijela na svim nivoima vlasti, prilikom utvrđivanja situacije vezano za zaštitu zdravlja životinja u zemlji, definisanja prioriteta, ciljeva i očekivanih rezultata programa kontrole bruceloze, te davanja smjernica za njegovo djelotvorno provođenje.

Predloženi Višegodišnji program za period 2017.-2021. je zasnovan na razradi različitih poznatih principa kontrole, analizi trenutne epidemiološke situacije u zemlji i regiji, iskustvu i dostignućima proisteklim iz provođenja Operativnog programa za period 2009-2016. godine, trenutnom statusu sistema identifikacije i registracije životinja u BiH, tačnosti baza podataka vezano za prijavu kretanja životinja i raspoloživosti resursa.

Glavne odrednice predloženog Višegodišnjeg programa za rezdoblje 2017. – 2021. su:

- Vakcinaciju treba nastaviti;
- Kontinuirano koristiti vakcinu REV1 za intraokularnu aplikaciju;
- Program vakcinacije je sljedeći:
 1. godina provođenja (2017) – masovna vakcinacija; naredne godine 2018-2021, zavisno od toga da li je bilo moguće završiti masovnu vakcinaciju tokom 2017. godine – vakcinacija novonabavljenih i svih nevakcinisanih životinja u prethodnim godinama; ili

Nastavak važeće obavezne vakcinacije novonabavljenih i pooštrena vakcinacija odraslih životinja koje nisu bile vakcinisane u prethodnom periodu (bez potrebe provođenja prethodnog testa);

- Sljedeću reviziju Višegodišnjeg programa iskorjenjivanja bruceloze treba uraditi nakon dvije godine provođenja, što znači prije februara 2019. godine za period 2017-2018;
- Nakon provedene evaluacije implementacije programa treba biti donijeta odluka o nastavku ili eventualnim izmjenama načina kontrole bruceloze u sljedećem dvogodišnjem razdoblju u skladu sa navedenim prijedlozima iz ovog programa;
- Neophodno je da na raspolaganju postoji dovoljan broj doza vakcine, i to najkasnije do januara svake godine kako bi bile spremne za distribuciju veterinarskim organizacijama koje su uključene u program vakcinacije;
- Neophodno je obezbijediti što je moguće više finansijskih i drugih resursa kako bi se uspostavila i osigurala potpuno operativna baza podataka o obilježavanju i registraciji životinja;
- Neophodno je preuzeti relevantne zakonske propise EU u domaću regulativu i redovno ih ažurirati;
- Ukoliko su potrebna bilo kakva odstupanja od mjera propisanih domaćim zakonima, treba ih predvidjeti i jasno definisati zakonima (tj. obavezna vakcinacija nevakcinisanih životinja u stadijima uz izuzetak onih koje su namijenjene direktnom klanju);
- Definicija slučaja (pozitivan, zaražen, žarište) treba biti jasna;
- Svaki pozitivni slučaj ispitati epidemiološki, uključujući eventualna imanja sa kojima je ostvaren kontakt, i iznijeti zaključak;
- Izraditi kompjuterizovan informativni sistem za upravljanje podacima i podršku programskim mjerama i donošenju odluka;
- Održavati i pojačati program službenih kontrola nad delegiranim aktivnostima od strane relevantnog upravnog tijela;
- Kontinuirano održavati komunikaciju i informisanje zainteresovanih partnera.

IZRAĐENE ANALIZE, STUDIJE I IZVJEŠTAJI

- Analiza ciljane populacije i uslovi koji utiču na programe iskorjenjivanja bruceloze
- Prvi izvještaj o programu vakcinacija protiv bruceloze u susjednim zemljama
- Revidirani plan vakcinacije i nadzora na brucelozu
- Izvještaj o pojavi i stanju bruceloze u skladu sa EU/OIE zahtjevima
- Godišnji izvještaj nakon vakcinisanja protiv bruceloze za 2015. i 2016.
- Izvještaj nakon provedene vakcinacije protiv bruceloze
- Epidemiološko istraživanje sumnje /potvrđenog slučaja bruceloze – Upitnik
- Izvještaj o mogućnosti korištenja alternativnih laboratorijskih testova za kontrolu učinkovitosti vakcinacije na brucelozu
- Procedura za provođenje istraživanja u slučaju slabe pokrivenosti vakcinacijom
- Višegodišnji program kontrole i iskorjenjivanja bruceloze 2017.—2021.
- Operativni plan provođenja kontrole i iskorjenjivanja bruceloze
- Izvještaj o rezultatima provođenja postvakcionalnog monitoringa
- Revidirani planovi i protokoli za nadzor bruceloze
- Evaluacija postojeće strategije kontrole bruceloze

Laboratorijska dijagnostika bruceloze-serumi

TERENSKE POSJETE

Terenska posjeta sa ciljem prikupljanja ključnih podatka i indikatora o kontroli bruceloze (26.08.2015.—11.09.2015.)

Terenska kontrola postvakcinalnog monitoringa malih preživara u 2015. provedena je u razdoblju 26.08.-11.09.2015. U sastavu tima za kontrolu su bili jedan član projektnog tima i jedan predstavnik Ureda/Kancelarije za veterinarstvo. Kontrola je provedena na ukupno 41 lokaciji u oba entiteta i to na 25 imanja, 12 veterinarskih organizacija, dva zajednička pašnjaka i u jednoj instituciji. Provedeno je uzorkovanje 256 životinja sa 25 imanja. Također su prikupljeni i prijedlozi, primjedbe od strane vlasnika životinja i veterinara koji sudjelju u provođenju Operativnog programa.

Dio programa kontrole bruceloze predviđa i program vakcinacije u cilju iskorjenjivanja bolesti, kojim bi se postigao status – stado/regija/zemlja

slobodna od bruceloze. Nalazi ove terenske posjete ukazuju na činjenicu da dio vlasnika ne želi vakcinisati svoje životinje iako je aktivnost za njih besplatna, što ukazuje na nedovoljnu informiranost. Osim toga, veterinarske organizacije dobijaju manju količinu doza vakcina nego što naručuju kao minimalno potrebnu da bi se moglo vakcinisati sav podmladak, u skladu sa važećim propisom. Na područjima pojedinih opština u BiH postoje cijela stada nevakcinisanih životinja. Na terenu među stočarima je također prisutna i negativna propaganda o tome da vakcinacijom dolazi do zaraze stoke.

Vezano za kontrolu bruceloze, sve farme koje drže goveda, ovce i koze moraju biti registrirane i životinje trajno označene u skladu sa relevantnim propisima. Načini označavanja vakcinisanih životinja, također su propisani. Potreba za jedinstvenim modelom identifikacije i registracije životinja u BiH je prethodno uspostavljena i prihvaćena, ali još nije u potpunosti primjenjena. Poteškoće se pojavljuju zbog ekstenzivnog držanja životinja, nomadskog stočarenja i ograničenih administrativnih kapaciteta.

Na terenu je utvrđen nedostatak označavanja svih životinja na imanju, neprijavljivanje kretanja životinja i uopšteno neupućenost u razloge provođenja mjera i važnost prijavljivanja pobačaja. Uočeno je da značajan broj životinja koje su bile predmet kontrole, uključujući i goveda, nema ušne markice. Prema izjavama vlasnika i veterinara, ušne markice za male preživare su neodgovarajućeg oblika i kvalitete, otpadaju ili ih životinje međusobno lako trgaju, izazivaju infekcije ušne školjke.

STUDIJSKO PUTOVANJE

Posjeta Agenciji za hranu, ekologiju i zaštitu zdravlja i bezbjednost na radu Republike Francuske (ANSES), (oktobar 2016.).

Agencija za hranu, ekologiju i zaštitu zdravlja i bezbjednost na radu Francuske (ANSES) je samostalna naučna institucija, čiji je glavni zadatak procjena zdravstvenih rizika na osnovu kojih javni organi donose odluke. Agencija ima mrežu od 11 referentnih i istraživačkih laboratorijskih ustanova širom Francuske, u blizini predmetnih sektora. Rad ovih laboratorijskih ustanova se odvija u tri osnovne oblasti: zdravlje i blagostanje životinja, bezbjednost hrane (hemijska i biološka) i zdravlje bilja.

Svrha studijske posjete je obilazak država članica koje uspješno realizuju program Europske unije za iskorjenjivanje bruceloze. Posjeta je omogućila zvaničnicima iz veterinarskih službi Bosne i Hercegovine, na čelu sa Uredom/Kancelarijom za veterinarstvo, da vide kako se programi suzbijanja bolesti razrađuju, realizuju, prate i kontrolisu. Sa ciljem boljeg razumijevanja, delegacija BiH je kratko predstavila stanje i aktuelnu politiku BiH u oblasti bruceloze. Posebno sadržajna diskusija između tima iz BiH i kolega iz ANSES-a vođena je na temu strategija za suzbijanje i iskorjenjivanje bruceloze kod goveda i malih preživara u Francuskoj. Tokom studijske posjete, učesnici su stekli praktična iskustva u pogledu načina na koji nadležni organi Francuske primjenjuju mjere kontrole zdravlja životinja i osnovna načela kontrole, praćenja i iskorjenjivanja bruceloze.

BJESNilo

Mamak za oralnu vakcinaciju lisica, pločica sa blisterom vakcine protiv bjesnila

Bjesnilo je virusno oboljenje centralnog nervnog sistema životinja i ljudi. Primarno, to je bolest divljih i domaćih životinja koja se na čovjeka prenosi direktnim kontaktom sa zaraženom životinjom (najčešće ujedom). Bolest je uvijek smrtonosna. Prema podacima Svjetske zdravstvene organizacije (WHO), godišnje, više od 55.000 ljudi zaraženih bjesnilom izgubi život.

BJESNILO U BOSNI I HERCEGOVINI

Epidemiološke analize potvrdile su da je rezervoar uzročnika bjesnila u BiH populacija lisica, koja, stoga, predstavlja stalni rizik od prenošenja bolesti na ljude, bilo direktno ili putem domaćih mesojeda.

Pored konvencionalnih mjeru suzbijanja i iskorjenjivanja bjesnila kod kućnih ljubimaca (obavezna vakcinacija pasa, preporučena vakcinacija mačaka), sa ciljem suzbijanja i iskorjenjivanja bjesnila kod divljih životinja, Ured/Kancelarija za veterinarstvo BiH je, uz podršku Europske unije, uvela oralnu vakcinaciju lisica protiv bjesnila u jesen 2011. godine.

Oralna vakcinacija divljih životinja sprovodi se na osnovu strateškog programa kontrole, praćenja i iskorjenjivanja bjesnila koji je predvidio primjenu oralne vakcinacije lisica i drugih divljih mesojeda dva puta godišnje, u jesen i u proljeće, u skladu sa europskim i svjetskim standardima. Dugoročni cilj programa je da se bolest u potpunosti iskorijeni u BiH i da se održi status zemlje slobodne od bjesnila.

Broj slučajeva bjesnila u BiH tokom protekle decenije i prije početka oralne vakcinacije 2011. godine vremenom se smanjivao: od 83 slučaja 2008, 6 slučajeva 2012, a 2013. godine nije zabilježen nijedan slučaj. Samo je jedan slučaj bjesnila prijavljen 2014. godine, a nijedan 2015. i u prvom kvartalu 2016. godine.

Projektni tim je pripremio **Višegodišnji plan suzbijanja i iskorjenjivanja bjesnila 2017. - 2022.** koji je zacrtao tri ključna perioda sa ciljevima iz mape puta:

Kratkoročni period - od 2017. do 2018. godine

Cilj je smanjiti broj slučajeva bjesnila putem mjeru progresivnog suzbijanja i iskorjenjivanja, uključujući oralnu vakcinaciju lisica u cijeloj zemlji. Težište ovih aktivnosti biće na stalnom unapređenju praćenja i nadzora nakon vakcinacije, kao i primjeni preventivnih mjeru protiv ponovnog uvođenja bjesnila u oblastima koje su čiste od bolesti;

Srednjoročni period - od 2018. do 2020. godine

Cilj je smanjiti broj slučajeva bjesnila putem mjeru progresivnog suzbijanja i iskorjenjivanja, uključujući oralnu vakcinaciju lisica u pograničnom pojasu.

Težište ovih aktivnosti biće na kontinuiranom praćenju zona u kojima je izvršena vakcinacija, programu nadzora cijele zemlje i primjeni preventivnih mjera protiv ponovnog uvođenja bjesnila u oblasti koje su čiste od bolesti, kao i pripravnost za saniranje žarišta i hitnu vakcinaciju;

Dugoročni period - od 2020. godine

Cilj je iskorjenjivanje bjesnila u BiH i održavanje čistog statusa putem svih mjera suzbijanja bolesti, uključujući hitnu vakcinaciju u slučaju pojave žarišta i unapređenje programa nadzora. Težište aktivnosti biće na boljem shvatanju dinamike prenošenja bolesti i uloge različitih divljih životinja, kao i načinima prevencije uvođenja bolesti u oblasti koje su čiste od bolesti. Tu spada i izrada proaktivnih programa nadzora i planova pripravnosti za vanredne situacije. U ovoj fazi, Ured/Kancelarija za veterinarstvo BiH treba da bude spremna da proglaši status zemlje slobodne od bolesti u skladu sa preporukama OIE-a.

IZRAĐENE ANALIZE, STUDIJE I IZVJEŠTAJI

- Praćenje / Dokumentovana procjena o kvaliteti mamaca prije početka kampanje Proljeće 2015.
- Bjesnilo – Situacija u BIH i u susjednim zemljama/regionu
- Priručnik za monitoring OVC
- Izvještaji nakon vakcinacije protiv bjesnila Proljeće 2015.
- Priručnik/ smjernice o koordinaciji aktivnosti iz ugovora o vakcinaciji
- Analiza ciljane populacije i uslovi koji utiču na programe iskorjenjivanja bjesnila i bruceloze
- Prvi izvještaj o programu vakcinacija protiv obje bolesti u susjednim zemljama
- Praćenje / Dokumentovana procjena o kvaliteti mamaca prije početka kampanje Jesen 2015.
- Plan prikupljanja uzoraka nakon vakcinacije protiv bjesnila
- Izvještaji nakon vakcinacije protiv bjesnila kampanja Jesen 2015.
- Evaluacija rezultata post vakcinacinalnog monitoringa bjesnila, godina 2015.
- Izvještaj o učinkovitosti kampanja oralnog vakcinisanja – godina 2015.
- Revidirani Planovi i Protokoli nadzora bjesnila
- Monitoring/Dokumentovani izvještaj procjene kvalitete mamaca prije početka kampanje Proljeće 2016.

- Prvi nacrt Višegodišnjeg programa kontrole i iskorjenjivanja bjesnila
- Drugi nacrt Višegodišnjeg programa kontrole i iskorjenjivanja bjesnila
- Proljeće 2016 – Izvještaji nakon vakcinacije protiv bjesnila planiranja i obavljanja manuelne distribucije oralne vakcine protiv bjesnila, geo-pozicioniranja mamaka vakcina pomoću GPS uređaja, praćenja efikasnosti vakcine i konzumiranja od strane ciljne populacije
- Strategija iskorjenjivanja bjesnila i višegodišnji program iskorjenjivanja
- Monitoring/Dokumentovani Izvještaj procjene kvalitete mamaca prije početka kampanje Jesen.

KONTROLE NA TERENU

Kontrolu na terenu su proveli epidemiološki stručnjak Ureda/Kancelarije za veterinarstvo BiH i ekspert projektnog tima u međunarodnoj zračnoj luci Mostar u decembru 2016. Kompanija JAT Privredna avijacija, partner u konzorciju IDT Bilogika iz Njemačke, bio je odgovoran za provedbu kampanje oralne vakcinacije u jesen 2016. i proljeće 2017. godine.

Kako bi se upoznali sa trenutnim stanjem u procesu distribucije, izvršen je uvid u podatke koji se ažuriraju na dnevnoj i sedmičnoj osnovi a obuhvataju, između ostalog, i plan vakcinacije / ruta leta za taj dan, funkcionalnost opreme za distribuciju vakcine, održavanje hladnog lanca sa evidencijom temperature i

temperaturnih lista, vremenske prilike tokom dana vakcinacije, kao i prognozu za sljedećih 3-5 dana, GPS zapisa podataka, podatke o manipulaciji i skladištenju vakcine vraćene na kraju predhodnog leta, itd.

Ovakva kontrola na terenu potvrđuje da je provođenje oralne vakcinacije protiv bjesnila u skladu s dobrom praksom vakcinacije u vezi sa manipulacijama vakcina i rukovanjem, te u skladu s administrativnim odredbama ugovora.

STUDIJSKO PUTOVANJE

Institute Zooprofilattico delle Venezie, Padova, Italija (novembar 2015.)

Predstavnici bosanskohercegovačkih nadležnih institucija u veterinarskom sektoru, predvođeni Uredom/Kancelarijom za veterinarstvo BiH, bili su gosti Institute Zooprofilattico delle Venezie (IZSVE) Legrano, Padova.

IZSVe je zdravstvena ustanova koja provodi prevenciju, istraživanja i pruža usluge u području zdravlja životinja (domaćih i divljih), zoonoza, sigurnosti hrane i zaštite okoline.

Tokom posjete, učesnici su imali jedinstvenu priliku da steknu praktična iskustva o mjerama koje se tiču zdravlja životinja kao i o dijagnostičkim metodama za kontrolu, praćenje i iskorjenjivanje bjesnila među divljim životinjama kojima upravlja Ministarstvo zdravlja kao odgovorno tijelo za zdravlje životinja u Republici Italiji, a sprovodi IZSVe Legrano Padova. Osim razgovora i razmjene iskustava, učesnici ovog studijskog putovanja su bili u prilici da prisustvuju i praktičnoj prezentaciji aktivnosti u domenu planiranja i obavljanja manuelne distribucije oralne vakcine protiv bjesnila, geo-pozicioniranja mamak vakcina pomoću GPS uređaja, praćenja efikasnosti vakcine i konzumiranja od strane ciljne populacije.

Prezentacija Programa kontrole, praćenja i iskorjenjivanja bjesnila u BiH za period 2011.-2015. ocijenjena je od talijanskih kolega iz IZSVe kao iznimno uspješna i istaknuto je da je strateški pristup koji je provela BiH i potignuti rezultati u kratkom vremenu izvrstan pokazatelj da je Ured/Kancelarija za veterinarstvo primjenila najbolja iskustva zemalja Europske unije.

OBUKE ZA KORISNIKE PROJEKTA

Regionalni okrugli sto: Jahorina, decembar 2016.

Obuka za stočare: Tomislavgrad, novembar 2016.

Obuka za stočare: Vlašić, decembar 2016.

Obuka "Jedno zdravlje": Mostar, novembar 2016.

Obuka za
stočare: Brčko
distrikt,
novembar
2016.

Preliminarni plan obuka je, u suradnji sa Uredom/Kancelarijom za veterinarstvo kao i sa drugim korisnicima projekta, razvijen i predstavljen tokom pripremne faze projekta. Ovaj plan je obuhvatio sve identificirane zainteresirane grupe sa ciljem da se unaprijedi znanje o kontroli, nadzoru i iskorjenjivanju bjesnila i bruceloze u BiH.

Uz učešće stručnjaka iz Ureda/Kancelarije za veterinarstvo, održan je niz obuka za veterinare i poljoprivrednike u pogledu bruceloze kao i obuke za lovce i lovočuvare u pogledu bjesnila za vrijeme trajanja projekta. Da bi se došlo do što šireg kruga zainteresiranih, obuke su se organizirale sa manjim grupama na lokalnoj razini u BiH. Učesnici ovih obuka, njih preko osam stotina u cijeloj BiH, imali su priliku da od stručnjaka iz Ureda/Kancelarije za veterinarstvo, stručnjaka iz projektnog tima ali i gostujućih predavača dobiju potrebne informacije o trenutnoj situaciji u zemlji i stanju bolesti, upoznaju se sa svojom ulogom i obavezama koje imaju kao veterinari, lovci, uzgajivači i proizvođači te da se informišu o najboljim regionalnim i europskim praksama koji se odnose na kontrolu i nadzor obje bolesti.

Projektni tim je uz održavanje ovih obuka, poduzeo i čitav niz aktivnosti sa predstavnicima lokalnih medija kako bi o obukama, ciljevima i rezultatima projekta upoznao širu bh. javnosti. Kako se obuke odnose na bolesti koje su zoonoze – bolesti zajedničke životinjama i ljudima, uloga medija u širenju pravovremenih informacija je od velike važnosti za uspjeh obuka ali i samog projekta. Brojni objavljeni prilozi u medijima govore o poduzimanju aktivnosti kako bi se osigurala visoka razina zaštite zdravije ljudi i životinja u BiH ali i podigla svijest o prednostima tehničke i finansijske podrške koju EU pruža veterinarskom sektoru u BiH u pripremi za članstvo u EU.

Obuka za veterinare: Fojnica, juni 2016.

T5 - Kontrola, monitoring i iskorjenjivanje bjesnila u divljih životinja (septembar - oktobar 2015.)

Realizirana je serija edukativnih seminara za lovce, lovočuvare i ostale nadležne organe koji se bave lovstvom u BiH. Glavna tema ovih obuka bila je kontrola i iskorjenjivanje bjesnila među divljim životinjama koji su najčešći prenosnici ove opasne bolesti zajedničke ljudima i životinjama. Osim upoznavanja sa programom kontrole bjesnila, cilj edukativnih seminara bilo je i uspostavljanje jače suradnje između veterinarske službe i lovačkih udruženja u vezi praćenja drugih bolesti divljih životinja, o lovnom turizmu kroz podršku za izvoz trofeja, kao i redovne razmjene informacija i edukacije.

Okrugli sto o kontroli bruceloze u BiH (novembar 2015.)

Okrugli sto na temu "Postojeća i buduća strategija kontrole bruceloze u BiH" održan je 11.11.2015. U radu Okruglog stola sudjelovali su predstavnici ključnih interesnih strana u sistemu kontrole bruceloze u BiH uz podršku priznatih međunarodnih stručnjaka za brucelozu dr Jose Maria Blasca i dr Tonija Kirandjiskog. Dr Blasco držao je prezentaciju pod naslovom "Strategije za iskorjenjivanje bruceloze malih preživara" a dr Kirandjiski je održao prezentaciju pod naslovom "Sadašnja i buduća strategija kontrole bruceloze". Nakon provedene diskusije, sudionici okruglog stola usaglasili su i dali preporuke koje se odnose na nastavak provođenja vakcinacije malih preživara protiv bruceloze u BiH i u sljedećem višegodišnjem razdoblju, sistem označavanja i registracije životinja i uspostavljanje baze označavanja, te o potrebi kontinuirane edukacije svih učesnika u području kontrole zdravlja životinja.

T2 i T6 - Obuka za veterinarske službenike i veterinarske inspektore (april 2016.)

Obuka je pružila efikasan pregled principa veterinarske epidemiologije, alata i metodologija koje su potrebne u implementaciji programa kontrole bolesti životinja i drugih aktivnosti u kontroli bolesti životinja te strategija iskorjenjivanja koje su od interesa za veterinarske službenike i veterinarske inspektore, kao i za predstavnike nadležnih vlasti u ovoj oblasti. Projektni tim je predvidio prilagođenu obuku koja nije ograničena samo na bjesnilo i brucelozu, već je bila dovoljno široka da unaprijedi sposobnosti aktera da se efektivno nose sa čitavim nizom ozbiljnih bolesti životinja, planiraju mjere njihove kontrole, prioritiziraju i planiraju potrebna finansijska sredstva za uspješnu implementaciju. Jačanje kapaciteta službe za veterinarsku inspekciju je jedna od ključnih komponenti u okviru dobrog učinka u kontroli životinjskih bolesti.

T3 - Obuka za veterinarske organizacije (juni 2016.)

Obuke za veterinarne koji neposredno sudjeluju u provođenju mjera na životinjama te su na prvoj liniji prepoznavanja znakova bolesti i aktivnosti na njihovom suzbijanju, održane su na pet lokacija širom BiH. Na ovim obukama veterinarima je predstavljen efikasan pregled veterinarskih epidemioloških principa za bjesnilo i brucelozu, kao i alata i metodologije potrebne u realizaciji programa za sveukupnu kontrolu bolesti životinja i strategije iskorjenjivanja koje se primjenjuju u zemlji. Prezentirani su dosadašnji rezultati njihovog rada i date smjernice o budućim aktivnostima.

T4 - Specifična obuka za stočare i male proizvođače mlijeka u BiH (novembar 2016.)

Obuka o stanju bruceloze u zemljama, mjerama biosigurnosti na farmama i proizvodnji zrelog sira za vlastitu i tržišnu potrošnju, održana je na pet lokacija u zemljama sa ciljem da pruži podršku akterima uključenim u stočarstvo i malim proizvođačima mlijeka u provođenju njihovih aktivnosti, kroz efikasnu implementaciju prevencije bruceloze i programa kontrole. Poboljšanje sigurnosti proizvoda od svježeg mlijeka, proizvedenih za vlastitu ili tržišnu potrošnju, je tema o kojoj je govorio gost predavač prof. dr. sc. Samir Kalit (Agronomski fakultet Zagreb) i ponudio efikasan pregled teorije i prakse proizvodnje sira od sirovog mlijeka i obrade ovčijeg i kozijeg mlijeka za proizvodnju sira sa 60 dana sazrijevanja. On je i autor brošure „Proizvodnja ovčijeg i kozijeg sira od svježeg mlijeka“ koju je projekat stampao i distribuirao učesnicima.

T1 - One Health/Jedno zdravlje, obuka za veterinare i nadležne institucije u području javnog zdravlja (novembar 2016.)

„Inicijativa Jedno zdravlje“ (One Health Initiative) predstavlja nezavisnu inicijativu za multidisciplinarni pristup rješavanju globalnih izazova očuvanju zdravlja i životne sredine. Glavni cilj ove obuke je bio da se pod okriljem „One Health“ inicijative izvrši povezivanje veterinarskih i nadležnih organa humane medicine u zemljama, kao i ažuriranje znanja o „One Health“ pristupu, razmjena podataka i obavještavanje između veterinarskih i nadležnih organa u humanoj medicine po pitanju pojave bolesti. Gost predavač, dr Dejan Krnjaić, je predstavio koncept „One Health“-a koji je prvo postao pristup, a onda i pokret, sa ciljem da se poboljša zdravlje i dobrobit kroz prevenciju rizika i smanjenje efekata krize koja se javlja pri susretu ljudi, životinja i njihovih različitih okruženja. Takođe, dr. Krnjaić je govorio o rizicima zaraze zoonozama putem kućnih ljubimaca. Predstavnici javnog zdravstva su ukratko dali informacije o bjesnilu i brucelozu sa tačke gledišta njihove odgovornosti. Smanjenje pojave bolesti kod ljudi u korelaciji sa smanjenom pojmom bruceloze u životinjskoj populaciji (goveda i malih preživara) prikazana su od strane stručnjaka iz javnog zdravstva, te su o tome razgovarali sa sudionicima.

Regionalni okrugli sto “Kontrola bjesnila i bruceloze i epidemiološka situacija u regionu (decembar 2016.)

Okrugli sto je učesnicima pružio ažurirane informacije o mjerama poduzetim kako u regiji, tako i u EU, kako bi se pokušalo kontrolirati i iskorjeniti bjesnilo, brucelozu i druge prekogranične bolesti životinja koje su od regionalnog značaja. Po održanim prezentacijama i provedenoj diskusiji sudionika, zaključeno je da većina zemalja bilježi pozitivne trendove u kontroli bolesti životinja ali i da postoji još uvijek značajna potreba za nastavkom rada, harmoniziranog razvoja i saradnje zemalja regiona, osobito po pitanju unosa i širenja emergentnih bolesti, tj. bolesti koje se pojavljuju po prvi put na nekom području, odnosno u novom domaćinu, značajno se šire na nova područja ili čija se incidencija naglo povećava. Pojava bolesti krv-gave kože, bolest plavog jezika, visoko patogena influenca ptica su najznačajnije emergentne bolesti sa kojima se regija susrela u skorijem razdoblju 2016. godine. Učesnici regionalnog okruglog stola usaglasili su se oko preporuka koje se, između ostalog, odnose i na neophodnost regionalne suradnje nadležnih tijela po pitanju razmjene iskustva i izvještavanja o kretanju bolesti, primijenjenim metodama kontrole i ostvarenim rezultatima.

T7 - Obuka za veterinarske institute i osoblje laboratorijsko testiranju bruceloze (februar 2017.)

Obuka je izvršena u dvije dijagnostičke laboratorije koje su uključene u program nadzora i praćenja—Veterinarski institut “Dr Vaso Butozan”, Banja Luka i Veterinarski fakultet Sarajevo. Provedena je procjena dijagnostičkih metoda za utvrđivanje bruceloze kod malih preživara, planiranje potrebnih dijagnostičkih reagensa za nadzor, postvakcinalno praćenje i kontrola programa vakcinacije protiv bruceloze. Pripremljen je i protokol za laboratorijsko testiranje u skladu sa predviđenim programom kontrole, epidemiološkom situacijom u BiH uzimajući u obzir važeći program vakcinacije.

T8 - Obuka za veterinarske institute i osoblje laboratorijsko testiranju bjesnila (februar 2017.)

Obuka je izvršena u dijagnostičkim laboratorijama koje su uključene u dijagnostiku bjesnila, nadzor, postvakcinalno praćenje i program kontrole bjesnila - Veterinarski institut “Dr Vaso Butozan”, Banja Luka i Veterinarski fakultet Sarajevo. Obavljena je obuka o metodama dijagnostike bjesnila i planiranje potrebnih dijagnostičkih reagensa za nadzor, postvakcinalno praćenje i kontrolu programa oralne vakcinacije. Također, obuka je obuhvatila i upoznavanje sa modernim laboratorijskim metodama dijagnostike bjesnila te metodama postvakcinalnog praćenja.

SURADNICI U PROJEKTU

Žaklin Acinger Rogić, dr.vet.med.

Viši veterinarski inspektor za zdravlje životinja, veterinarske organizacije i kontrolna tijela, Ministarstvo poljoprivrede Republike Hrvatske - Uprava za veterinarstvo i sigurnost hrane

Učestvovala kao gost predavač na obuci za veterinarske službenike i veterinarske inspektore i održala prezentacije "Programiranje finansijskih i drugih resursa u kontroli zdravlja životinja - određivanje prioriteta" i "Provodenje inspekcijskog nadzora u oblasti kontrole zdravlja životinja - identifikacija kritičnih tačaka i moguća poboljšanja"

José María Blasco, dr.vet.med.

Univerzitetski profesor u mirovini

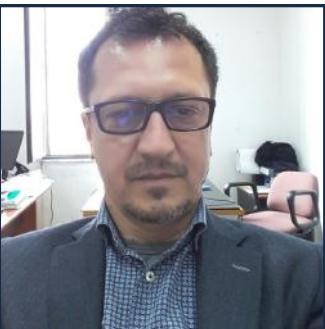
Istraživač u Centro de Investigación y Tecnología Agroalimentaria de Aragón, Španjolska

Učestvovao na okruglom stolu "Postojeća i buduća strategija kontrole bruceloze u BiH" i održao prezentaciju "Strategije za iskorjenjivanje bruceloze malih preživara"

prof. dr. sc. Samir Kalit

Redovni profesor, Agronomski fakultet Sveučilišta u Zagrebu

Učestvovao kao gost predavač na obuci za stočare i male proizvođače mlijeka. Profesor Kalit je i autor priručnika "Proizvodnja ovčjih i kozjih sireva produženog trajanja zrenja (60 dana) od sirovog mlijeka – teorija i praksa" u izdanju projekta a koji je namijenjen proizvođačima – učesnicima ove obuke.

Toni Kirandjiski, dr.vet.med.

Samostalni konsultant

Projekat PAZA II, Albanija

Održao je prezentaciju "Sadašnja i buduća strategija kontrole bruceloze" na okruglom stolu "Postojeća i buduća strategija kontrole bruceloze u BiH", te učestvovao kao specijalist za laboratorijsku dijagnostiku.

Dejan Krnjaić, dr.vet.med.

Vanredni profesor, Katedra za mikrobiologiju, Fakultet veterinarske medicine, Beograd

Učestvovao kao gost predavač i održao prezentacije "One Health pristup – koncept 21 vijeka" i "Kućni ljubimci kao mogući izvor zaraze kod ljudi" na obuci "One Health".

Siniša Mandek, dr.vet.med.

Šef Odjela za organizaciju veterinarske djelatnosti, označavanje životinja i CVIS

Uprava za sigurnost hrane, Ministarstvo poljoprivrede Republike Hrvatske

Učestovao kao gost predavač na obuci za veterinarske službenike i veterinarske inspektore te održao prezentacije "Označavanje i registracija životinja - Uspostavljanje i održavanje operativne baze podataka, naučene lekcije" i "Veterinarska provjera holdinga - koristan alat za usaglašavanje i kontrolu trenutnog statusa o holdingu sa relevantnim podacima u bazi podataka"

Vesna Milićević, dr.vet.med.

Šef Odjeljenja za virusologiju, Naučni institut za veterinarstvo Republike Srbije

Učestvovala kao specijalist za laboratorijsku dijagnostiku bjesnila na obuci za laboratorijsko osoblje.

Ivica Sučec, dr.vet.med.

Ministarstvo poljoprivrede Reublike Hrvatske - Uprava za veterinarstvo i sigurnost hrane

Učestvovao kao gost predavač na obuci za lovce i lovočuvare u području kontrole bjesnila kod divljih životinja.

Prof. Dr. Yolanda Maria Vaz

Vanredni profesor na Univerzitetu u Lisabonu – Fakultet veterinarske medicine

Načelnica odjeljenja za zaštitu životinja, Generalni direktorat za hranu i veterinarstvo Portugala

Za vrijeme svoje prve misije u julu 2016. dr Yolanda Vaz je revidirala nacrt Višegodišnjeg programa kontrole i iskorjenjivanja bruceloze 2017. - 2021. i njezine vrijedne preporuke su uključene u konačnu verziju. Svojim djelovanjem za vrijeme druge misije u februaru 2017. dala je svoj stručni doprinos daljnjoj planiranoj analizi i aktivnostima u vezi s kontrolom bruceloze i programa iskorjenjivanja u BiH.

Uzimanje uzorka za postvakcinalni monitoring na brucelozu, pašnjak Lokvari, Manjača

PROJEKAT U MEDIJIMA

Projektni poster

Komunikacijska strategija implementirana u okviru projekta je započela definicijom logotipa - simbola projekta čiji elementi su korišteni za izradu promotivnih i informativnih materijala. Javnost i partneri su o napretku projekta obavještavani putem bosankohercegovačkih medija i zvaničnih web stranica Ureda/Kancelarije za veterinarstvo (www.vet.gov.ba) i Delegacije Europske unije u BiH (www.europa.ba).

Terenske posjete, obuke za korisnike i druge aktivnosti projektnog tima su bile prilike za susrete sa predstvincima lokalnih medija, razgovor sa projektnim i gostujućim stručnjacima ali i za prikupljanje važnih informacija za projektni tim o tome koliko je domaća javnost informirana o pojedinim bolestima životinja, uticaju na zdravlje ljudi i o svjesnost o koristi tehničke i finansijske podrške Europske unije veterinarskom sektoru u BiH u pripremama zemlje za članstvo u EU.

Projekat je izradio informativne materijale za novinare (informativne listove) o odabranim temama kao i promotivne materijale za obezbjeđivanje vidljivosti projekta.

16. петак, 6. мај 2016. ГЛАС СРПСКЕ

Ловачи

**Будући да је
бјеснило
неизлечива вирусна
боlest дивљих и
домаћих животиња,
кампања за
искорењивање
бјеснила у БиХ
биће настављена у
овој и наредној
години, каже Калаба**

ПИШЕ АДРИЈА ЈАКОВИЋ
adrija@glassrpske.com

Седмиком априла ове године на излозбу БиХ извршено је посматрање кампање српске вакцинације дивљих и других дивљих месоједа против бјеснила.

Акција је извршена избациваним вакцином у облику мамице која се у свим подручјима изузето посвесник мртва, волних појарника и љекара са кошницама.

Током првог у пријорују дистрибуционо 1.275.000 мамица вакцинирано је и објект који са кириком вакцином приличним дивљим животињама, нарочито лисицама које су главни преносици бјеснила на подручју Европе.

Захваљујући истогодишњем програму за заштиту животиња у БиХ, који се најавио простирају до крајем 2011. године уз помоћ Европске уније, у првој години, али и у прва три месеца ове на подручју БиХ нису регистрован ниједан случај бјеснила здравите и дивљих животиња.

**У ПРОШЛОј ГОДИНИ
У БИХ НИЈЕ РЕГИСТРОВАН
НИЈЕДАН СЛУЧАЈ БЈЕСНИЛА**

Завршена орална вакцинација лисица и других дивљих месоједа

БиХ на добром путу да искоријени бјеснило

На прес-конференцији поводом усвојеног одлуке о усавршавању истогодишњег програма, која је крајем јануара сагрђана у Сарајеву, директор Кампањије за нетеријстрство БиХ "Ловачки Калаба" је рекао да за 2010. годину у БиХ је искорењено 47 случајева бјеснила животиња, а у првој години ове регистрован ниједан.

- Будући да је бјеснило неизлечива вирусна болест дивљих и домашних животиња која се преноси на здраве, кампања која

Ловачи

ГЛАС СРПСКЕ петак, 6. мај 2016. 17

крајњи циљ има искорењивање бјеснила у БиХ бидеје настављена у овој и наредној години - објавља је Калаба.

Стручњак за бољост бјеснила животиња Катарина Топић каже да се програм оралне вакцинације лисица и других дивљих месоједа против бјеснила употребљава широм света и у осталим земљама региона.

**НА ВАКЦИНАЦИЈУ ЛИСИЦА
ЗА ПЕТ ГОДИНА ПОТРОШЕНО
63 МИЛИОНА ЕВРА**

БиХ је први био захваљујући овом програму добији статус земље склоности и бјеснила - здраве. Мана се најављује да ће бити укупно 150 земаља са којима ће се уважавати континентални оси Антарктика, односно у више од 150 земаља света. Приме по-дужи. Сједиште је у БиХ, а програм ће бити уређен да се користи од бјесног укуса и до 55.000 јаде, од чега 95 одсто у земљама Азије и Африке.

Бјеснило

Бјеснило је искорените вирус који бави се организмима који се нису пренели на људе, а због чега га преносе и срнди. На људа се преноси блокном контактом са плувачким зверима животињама, најчешће групама који се срећу у води, односно са ласичима, лапама и сличним континенталним осим Антарктика, односно у више од 150 земаља света. Приме по-дужи. Сједиште је у БиХ, а програм ће бити уређен да се користи од бјесног укуса и до 55.000 јаде, од чега 95 одсто у земљама Азије и Африке.

Safar2
Јошавка - Селинач
Момчић Раденко
моб. +387 66 887 395
e-mail: szrsafars@yahoo.com

Производња ловачке и риболовачке опреме
у зеленој и камуфлажи храстов лист.
За ловачка удружења и секције могућност
плаќања у ратама.

Kontrola i iskorjenjivanje bolesti životinja

► U Fojnici je, u organizaciji projekta koji finansira Evropska unija pod nazivom „Tehnička pomoć u koordinaciji programa kontrole i iskorjenjivanja bolesti životinja u BiH-Faza III“, održan trening za

veterinare.

Cilj projekta je podrška veterinarskom sektoru u BiH, kao i visokoj razini zaštite zdravlja ljudi i životinja u BiH na osnovu evropskih standarda. Projekt će doprinijeti efikasnoj

provedbi programa cijepljenja protiv bruceloze, kao i cijelokupnom programu mjeri i nadzora bjesnoći i bruceloze.

- Iskoristili smo priliku da kolege malo bliže upoznamo i s bolesti kvrgave

kože, bolest koja je zahvatila jugoistočni Balkan, a koja prijeti da se pojavi i na području naše zemlje - rekao je Dženad Hadžović, viši stručni saradnik za veterinarsku epidemiologiju.

H. Č.

iZABERI ŽIVOT,
i A NE DROGU!

POČETNA PROGRAM EMISIJE NOVOSTI VIDEO NAJAVE OGLASI

» SEMINAR ZA VETERINARSKE STRUČNJAKE

- Radi se o projektu koji je finansiran sredstvima iz evropskih finansijskih fondova, a edukativni seminari na pomenutu temu se održavaju u više gradova BiH.

AUTOR: Radio Sana | 21.06.2016 - 12:29 | 322

SANSKI MOST, 21. juna - Seminar za predstavnike veterinarskog sektora iz više gradova s područja sjeverozapadne Bosne održan je danas u Sanskom Mostu u sklopu projekta „Tehnička pomoć Evropske unije u iskorjenjivanju bolesti životinja“. Radi se o projektu koji je finansiran sredstvima iz evropskih finansijskih fondova, a edukativni seminari na pomenutu temu se održavaju u više gradova BiH. Prema rječima organizatora, najveća pažnja posvećena brucelozi i bjesnoći, najrisujnijim zaraznim bolestima na našim prostorima. „Ove dvije bolesti su veoma značajne jer se radi o zoonozama koje se sa životinjom mogu prenjeti i na ljudi. Ove bolesti se prate dugotrajno i u ovom trenutku se može konstatovati kako su mjere oralne vakcinacije lisica, koje se provode u poslednjih nekoliko godina, bilo veoma dobre rezultati. Kada je u pitanju bruceloza, može se također konstatovati kako je u BiH učinjen značajan napredak kada je riječ o mjerama dijagnosticanja i prevencije.“, istakao je Sanja Šetina, jedan od predavača. Gna je dodala kako se BiH po pitanju praćenja i prevencije zaraznih bolesti znatno približila evropskim standardima. Stručni saradnik u Uredu za veterinarstvo BiH, Dženad Hadžović, naglasio je kako ova institucija velika pažnju posvećuje praćenju i kontroli zaraznih bolesti. „Vrlo je važno pratiti zoonoze kako bi se održalo zdravlje stocnog fonda i omogućiti nesmetan izvoz našeg mesa na inozemno tržište. Tome počinjamo veliku pažnju“, istakao je Hadžović. Na ovom događaju je istaknuto kako Evropska unija pruža značajna sfinansirajuća sredstva svojim članicama i drugim zemljama partnerima u cilju jačanja kontrole i iskorjenjivanja bolesti životinja. Konkretno u projekt koji se realizira u BiH, u raznim segmentima planirano je da se troši 593.530 eura.

Hrvatska BH LIVING VOJNA POVIJEST DIVA LOKAL

Večernji list

VIJESTI CRNA KRONIKA SPORT SVIJET KULTURA SHOWBIZ

CLANAK KOMENTARI 0

TOMISLAVGRAD

Otvoreno: 9.11.2016 | 13:58

Održana obuka za proizvođače mlijeka i stočare

a skupu u Tomislavgradu sudionici obuke dobili su informacije o temama vezanim za sigurnost mlijecnih proizvoda proizvedenih za vlastitu potrošnju i ponudu na lokalnom tržištu.

Prikaži Sviđa mi se Podijeli G+ Djeli Twiter

54 PREGLEDI

Foto:

AUTOR:
FENA

Tomislavgradu.

Više od 50 proizvođača mlijeka i stočara iz Livna, Tomislavgrada, Čitluka, Mostara i Bugojna upoznalo se s provedbom programa prevencije i kontrole bruceloze na obuci održanoj u srijedu u

Addiko Bank
Cijeli je život

Naslovnica | Vijesti | Sport | **Novosti** | Lifestyle | Automoto | Sci-Tech | Kultura | Život u BiH | **Usluge**

Poštotype

Tell how your startup make a difference

U MOSTARU VETERINARI PREDSTAVILI PROGRAM KONTROLE I ISKORJENJIVANJA BOLESTI ŽIVOTINJA

DRŽAVNE: Čavoglave, 30. lipnja 2016. 13:01
IZVOR: FOTO: M.M.

VEZANI ČLANKOVI

BiH bilježi pozitivne trendove u kontroli bolesti životinja

U Tomislavgradu nema bolesti plavog ježika

Bolest krvave kože: Zabranjen ulaz pojedinih životinja i proizvoda u BiH

BiH će dobiti status dežave vodiočke od klasične svinske kuge

TAGONI

Bruselj, Mostar, Veterinari, Životinja

U Mostaru veterinari predstavili Program kontrole i iskorjenjivanja bolesti životinja

DRŽAVNE: Čavoglave, 30. lipnja 2016. 13:01
IZVOR: FOTO: M.M.

Novinaru su upoznati s aktivnostima domaćih veterinara i njihovim nastojanjima da podignu razinu zaštite zdravlja ljudi i životinja u BiH na osnovu evropskih standarda.

U sklopu projekta koji finansira Evropska unija, "Istrživači ponosa", u kojem dijograđe Prigrađana kontrolu i iskorjenjivanja bolesti životinja u BiH - "Beć - Bić" stvaraju je u Mostaru i upravljač "Nova vrtaljka", koja se bila prilika da se istražuju jemnje u projektima i klinicama.

Po raspisanim okupljajima na izmjeničkim pravnicima i preduzetnicima BiH - Prigrađa projekt priprema i planira uvođenje novih standarda u veterinarskoj sektori u BiH i u suradnji s Uredom za veterinarsku BiH - kao voditeljem konsorsijuma inicijativa ovog projekta, organizira i provodi obuke za velenje u BiH. Ovi projekti je uvođenju na postavljanje visokih norma zaštite zdravlja ljudi i životinja u BiH na evropski standarde.

Osnovni cilj obuke koji su im sardi održane u Sarajevu, Mostaru, Tuzlici, Čapljini i Banjaluci u Mostaru je poštovanje i primjena evropskih i veleradarskih normi u Široj Jemnji, kako bi kroz efikasnu implementaciju programa operacija protiv bruseljaca, kroz kroz implantiranje ukupno 700 grana mreže i medica u bruseljima i brucelzije mogli također obavljati vojnu posao.

Osnovni cilj obuke koji su im sardi održane u Sarajevu, Mostaru, Tuzlici, Čapljini, Čapljini i Banjaluci u Široj Jemnji, kako je uvedeno da se uvođenje novih standarda u veterinarsku sektor u BiH takođe stručna i ekspertizna i spremna da usaglašava teoretsku te praktičnu bruselj životinje, koje su već uvođene u BiH, u skladu s postavljenim rasporedom na kampiju raspodjeljene u Široj Jemnji.

Po Prigrađenim i godinama bliskim obukama na kojima je sudjelovaljeno preko 120 veterinar i predstavnika je epidemiološka situacija u Široj Jemnji na pitanje hiperplastične bruselj životinje u Široj Jemnji na kampiju raspodjeljenu i spremnu da usaglašava teoretsku te praktičnu bruselj životinje, koje su već uvođene u BiH, u skladu s postavljenim rasporedom na kampiju raspodjeljene u Široj Jemnji.

Uz plan za međunarodni vlasništvo satnica za veterinarsku epidemiologiju, Ured za veterinarsku BiH - BiHčki, kazao je kako Ured za veterinarsku BiH, kroz krovnu instituciju za veterinarsku u BiH ima bruselj zastavak i ulogu da veterinarsku sektor u BiH bezkušno i nezadovoljni i spremna da usaglašava teoretsku te praktičnu bruselj životinje, koje su već uvođene u BiH, u skladu s postavljenim rasporedom na kampiju raspodjeljene u Široj Jemnji.

Po Prigrađenim i godinama bliskim obukama na kojima je sudjelovaljeno preko 120 veterinar i predstavnika je epidemiološka situacija u Široj Jemnji na pitanje hiperplastične bruselj životinje u Široj Jemnji na kampiju raspodjeljenu i spremnu da usaglašava teoretsku te praktičnu bruselj životinje, koje su već uvođene u BiH, u skladu s postavljenim rasporedom na kampiju raspodjeljene u Široj Jemnji.

Gospodarac o projektu međunarodne verzije Široj Šepurine, kazala je kako je projekt "Istrživači ponosa", u kojem dijograđe Prigrađana kontrolu i iskorjenjivanja bolesti životinja u BiH i Hercegovini - "Beć - Bić" započeo u travnju 2015., i kako će trajati 24 mjeseca. Po planu i rasporedu projekta vrhunac je primjeri medicinskom BiH u uspostavljanju što boljeg sustava kontrole zdravlja životinja u one se u ovom projektu uključujući uticaje na bruseljatu i tajvanatu.

"Ustavljanje projekata i aktivnosti na postavljanje objava je i organizacija i prevođenje obuke sa radnicima vodenja u procesu kontrole i ubavljanja životinja. Kao što su obuke za veterinarske službe u metropolitanskoj, laboratorijskoj,

www.federalna.ba/bhs/vijest/184232/projekat-sa-vise-od-590-hiljada-eura-finansira-eu

tnt portal **DUS** **Odaberite na**

NASLOVNA **VJEŠTI** **SPORT** **TECH** **LIFESTYLE** **SHOW** **CENTRALNA**

Naslovna > Centralna > Vlašić: Obuka u sigurnosti sireva u tradicionalnoj proizvodnji (VIDEO)

VJEŠTI **CENTRALNA**

Vlašić: Obuka u sigurnosti sireva u tradicionalnoj proizvodnji (VIDEO)

15. Novembar 2016.

PODIJU

Projekt "Tehnička pomoć u koordinaciji Programa kontrole i iskorjenjivanja bolesti životinja u Bosni i Hercegovini - Faza III", koji finansira Evropska unija u saradnji sa Uredom za veterinarstvo BiH održava seriju obuka za stocare i proizvođače mlijeka čiji je cilj pružiti podršku proizvođačima stoke i proizvođačima mlijeka u Bosni i Hercegovini.

Učenici ove obuke, koja je današnje održana u Travniku, imali su priliku upoznati se o provedbi programa preventije i kontroli bruceloze u BiH, te o temama vezanim za sigurnost mlijekočnih proizvoda proizvedenih za vlastitu potrošnju i ponudu na lokalnom tržištu. Više od 100 stocara i proizvođača iz Konjic, Banje Luke, Vlašića, Fočice, Mostara, Sujegija i Jajca prisustvovalo je obuci.

O osnovama provođenje sira sa periodom zreњa dužim od 60 dana govorio je goš predavač Šamir Kalit sa Agronomskog fakulteta u Zagrebu. Predstavio je i prenudnik "Pravodržančić" koji je učinkovito učinio da se učenici učuju i razumeju kroz teorijsko i praktično učenje.

Projekat finansira EU kroz instrument za pretpripremnu pomoć (IPA 2012) u iznosu od 503.530 eura. Cilj projekta je podrška veterinarskom sektoru u BiH kao i postizanje visokog nivoa zaštite zdravlja ljudi i životinja u BiH na osnovu europskih standarda.

Sigurnost sireva u tradicionalnoj proizvodnji

0:09 / 2:41

IPA 2012 – TRENING O MLJEKARSTVU

Home > Vješti > Brčko distrikat > IPA 2012 – TRENING O MLJEKARSTVU

NOVEMBER 16, 2016 OBJAVIO NOVINARI U BRČKO DISTRIKAT, VJEŠTI KOMENTARI SU ISKLJUČENI

Promotori projekta IPA 2012. danas su u Brčkom organizovali trening za savremeno bavljenje mljekarstvom kako bi se farmeri što bolje pripremili da iskoriste mogućnost izvoza tih proizvoda u EU.

federalna.ba > VIJESTI > SPORT > ZABAVA > KULTURA > VIDEO > PROGRAM > EMISIJE FTV > BIH

Na Vlašiću seminar o suzbijanju bruceloze i bjesnila

videoprilog Nade Ristić (Federacija danas)

Nekoliko desetina bh. poljoprivrednika, u okviru međunarodnog projekta podrške, na Vlašiću je učestvovalo na seminaru o suzbijanju zaraznih bolesti bruceloze i bjesnila. Bilo je riječi i o tome kako od svježeg mlijeka proizvesti zdravstveno ispravan proizvod.

federalna.ba

FENA
FEDERACIJA NARODNIH AGENCIJA

Facebook Twitter Prijava korisnika

Vijesti Foto servis Video servis News in English Q

29.11.2016. 0 11:27

Mostar: 'Jedno zdravlje' o epidemiologiji i kontroli bjesnoće i bruceloze u BiH

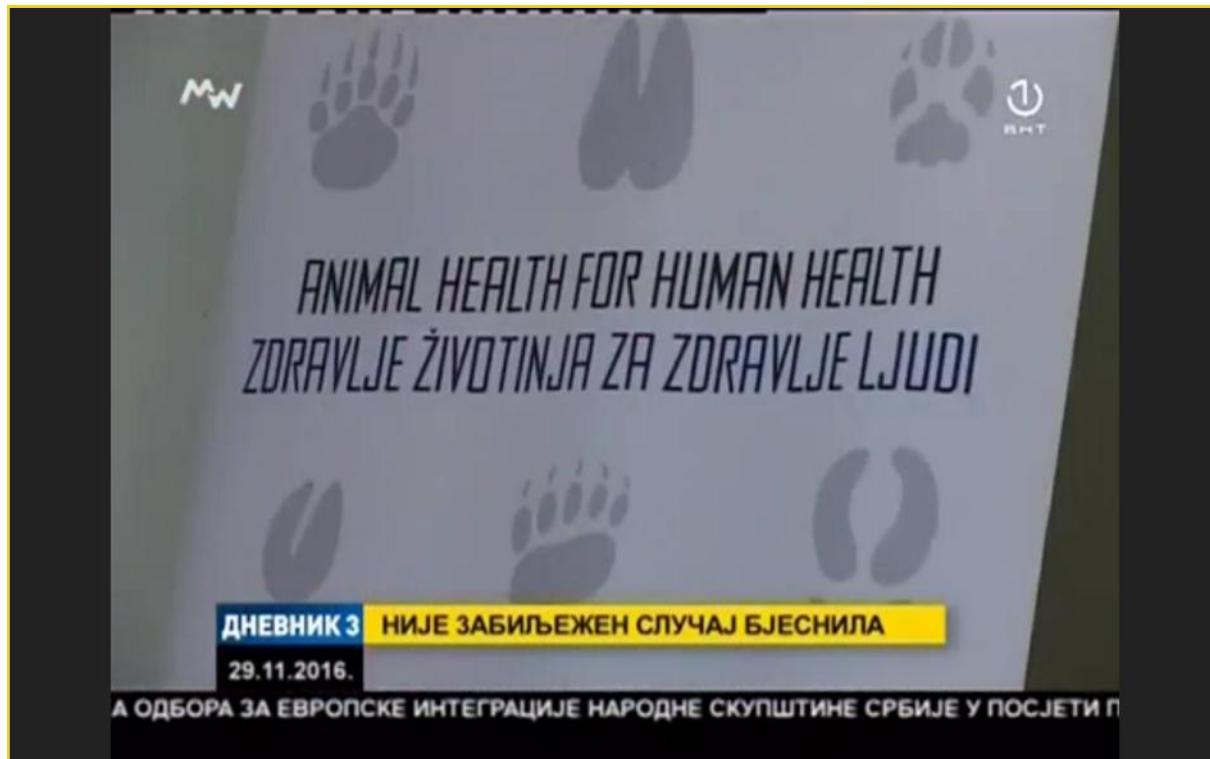
FNA39322
29.11.2016. 0 11:27

FNA39321
29.11.2016. 0 11:27

FNA39320
29.11.2016. 0 11:27

FNA39319
29.11.2016. 0 11:27

FNA39318

Dnevni avaz

NOVOSTI ODLUSAK SPORT TV ALFA SHOWBIZ NAUKA LIFESTYLE

AM A VIMEO FILMMAKER

POWERFUL TOOLS FOR PROFESSIONAL FILMMAKERS

JOIN NOW

VIMEO

Održan okrugli stol na Jajorini

BiH bilježi pozitivne trendove u kontroli bolesti životinja

Objavljeno: 02. 12. 2016 - 20:32 | Novosti | A.A. | Artil.

f t g p

AMKO kamere

Kataloška akcija

NOĆNI MOD OFF

NOVOSTI NAJNOVIJE

- UPOZORENJE Držak-Cović: Novi raspored predsjednika u sastavu predsjednika BiH
- prije 30 minutes Odgovor na kritiku državnog ministra KMV za zdravstveni ustrojstvo i javnim kupovinama
- prije 34 minutes Održana konferencija za novinarima o povratku stručnog predstavnika Mušljevića imunitetom
- prije 7 sati 26 minuti Odjedana 90 novonaravnost, već od 1. prosinca
- prije 7 sati 20 minuti Zadržana sastanak s predsjednikom Republike Bosne i Hercegovine i ministrom poljoprivrede i životinjske industrije

NASLOV

Atlantic komunikacije i nadjići će Slobodna dostava na kuću Web Shop

NAJČITANIE 24 SATA 7 DANA

Autor: Hrana

BiH bilježi pozitivne trendove u kontroli bolesti životinja

OBJAVA: Petak, 2. prosinca 2016. 12:45
IZVOR: Bljesak.info
AUTOR: Z.D.

VEZANI ČLANCI

Novi uvjeti za uvoz životinja aquakulture u BiH

Cijepljenje protiv bruceloze nije dalo rezultate: Sve više oboljelih životinja i ljudi

© Anadolu

F Preporuči 0 Twitter 0 G+ 0

Direktor Kancelarije za veterinarstvo BiH Ljubomir Kalaba je istaknuo da je cilj održavanja okruglog stola, prije svega, razmjena informacija i iskustava u vezi suzbijanja i kontrole bjesnila i bruceloze.

Bosna i Hercegovina bilježi pozitivne trendove u kontroli bolesti životinja.

federalna.ba

> VIJESTI > SPORT > ZABAVA > KULTURA > VIDEO > PROGRAM > EMISIJE F

> BIH

BiH bilježi pozitivne trendove u kontroli bolesti životinja

Foto: Ilustracija

Bosna i Hercegovina bilježi pozitivne trendove u kontroli bolesti životinja, ali još postoji značajna potreba za nastavkom rada, harmoniziranog razvoja i saradnje sa zemljama regiona, osobito po pitanju unosa i širenja zaraznih bolesti.

Rekao je to šef Odjela kooperacija Delegacije Evropske unije u BiH Melvin Asin na okruglom stolu "Kontrola bjesnila i bruceloze i epidemiološka situacija u regionu" koji je održan na Jajorini, naplašujući da Evropska unija pruža značajnu pomoć veličanstvenom sektoru BiH.

Projekt "Teknološka pomoć u koordinaciji i implementaciji programa kontrole i lečenja bolesti životinja u BiH" – fokus III, koji finansira EU, u saradnji s Unidom/Kancelarijom za veličanstvenom BiH kao vodećom konzervativnom institucijom u okviru projekta, organizovan je na Jajorini regionalni sabor predstavnika nevladinih upravarsko-konservativnih organizacija za veličanstveno zemlju Zapadnog Balkana u kontroli bolesti životinja, poput bjesnila i bruceloze, ali i o djelatnosti epidemiološke situacije u regiji.

Direktor Kancelarije za veličanstveno BiH Ljubomir Kalaba je istakao da je cilj održavanja okruglog stola, prije svega, razmjena informacija i iskustava u vezi suzbijanja i kontrole bjesnila i bruceloze, ali i razgovor o drugim bolestima u prekograničnom okružaju u kojima se službe suočavaju.

Učesnici su izrazili niz zaključaka koji se odnose na održavanje regionalne saradnje u vezi s razmjennom informacijom o kontroli i lečenju bolesti, razvijanjem i planiranjem budućih mjerila. U 14. 2012 projekt, kojeg finansira EU prošao je u martu 2015. godine i primjerjavači će se do marta 2017. godine.

Zadatak projekta je, između ostalog, pružanje podrške punoj implementaciji programa kontrole i lečenja bjesnila i bruceloze, započeti sa organizacijom.

Rekao je to šef Odjela kooperacija Delegacije Evropske unije u BiH Melvin Asin na okruglom stolu "Kontrola bjesnila i bruceloze i epidemiološka situacija u regionu" koji je održan na Jajorini,

EUCOBH
Europski centar za zdravstvenu politiku
European Centre for Health Policy

Informacije o projektu

Projekat "Tehnička pomoć Konzultativne skupine u koordinaciji i implementaciji programskih i finansijskih mehanizama u sklopu EU-sponsiranih projekata" je pod nazivom "EU-sponsirani projekti i raspodjeljeni proračuni načelnika i predsjednika općina" (P4) počinje ustanovom BH u koordinaciji raznolikih programa kontrole i nadzora u području finansiranja i izvođenja u iznosu od EUR 500.530,00. Vodila konzultacija je organizirana u sklopu razgovora s vlasnicima i korisnicima, te u sklopu relevantnih institucija i organizacija, uključujući i državne i lokalne vlasti. Dokazan je projekt je raspotpisan u martu 2015. i provodi se do marta 2016.

O projektu

Ciljni je oblik: Ulaganje u razvoj poljoprivrede (uzdužni i preduzetni).

Odgovršak projekta

Ulaganje u razvoj poljoprivrede, BH u koordinaciji programa kontrole i nadzora raspodjeljenih finansija u sklopu finansiraju izračunskih.

Specifičnosti objekta projekta su:

- Smanjenje rizika za zadržavajući (udi) i životno, okoliš, te pravne propozicije potrošača i BH.

- Ulaganje u razvoj poljoprivrede raspodjeljenih finansija stvaralačke politike u sklopu u sklopu za zagrebanje i životinje.

- Izraditi i uvođiti proceduru strategije i pogodak temeljna i dozvolsna je licenciranja.

- Odgovoriti se da raspotprijevi pravne i finansijske pravili u sklopu na relevantnim primjerima.

Kako je nazvana ne vlasti Europe? Europe? Temeljne funkcije i zadaci Europe? Europe? Ne prima prava i obvezujuće zakone, ne može imati vojsku, ne može imati uticaja na ekonomiju a ne moguće buduća parada članica, niti svima jačanje kontrole i budžeta, njezina jedinstvena smotra zovuća "Europska unija ne obavezuje na skoro 100 milijuna lara za posebne ciljeve". Ako je tako, tada je potrebno da se u sklopu ovog učjedu ne obavezuju novi zveznički i posevni, kao i udjeli dužnosti, zatvore zveznički i županijski. Obavezu se odjednom pojavljuje kroz županijske jedinstvene i skoro na jasnoj poziciji, ali i nečim drugim, a ne u sklopu novih EU ustanova, ali i ne u skupini predstavnika EU ustanova, već u sklopu novih ustanova, a ne u skupini predstavnika u raspolaganju opštine, redovno boljih i progresa usklađivanjem na nacionalnoj i evropskoj razini.

Raspotpisan

Raspotpisan je rezultat razmatranja razvojnog razreda i razvojnog razreda u sklopu finansiranja i izvođenja u sklopu načelnika i predsjednika lokalne vlasti u sklopu raspodjeljenih finansija u sklopu finansiraju izračunskih.

U sklopu raspotpisa je uključeno 100.000,00 dinara u sklopu raspodjeljenih finansija u sklopu finansiraju izračunskih.

U sklopu raspotpisa je uključeno 100.000,00 dinara u sklopu raspodjeljenih finansija u sklopu finansiraju izračunskih.

U sklopu raspotpisa je uključeno 100.000,00 dinara u sklopu raspodjeljenih finansija u sklopu finansiraju izračunskih.

U sklopu raspotpisa je uključeno 100.000,00 dinara u sklopu raspodjeljenih finansija u sklopu finansiraju izračunskih.

U sklopu raspotpisa je uključeno 100.000,00 dinara u sklopu raspodjeljenih finansija u sklopu finansiraju izračunskih.

U sklopu raspotpisa je uključeno 100.000,00 dinara u sklopu raspodjeljenih finansija u sklopu finansiraju izračunskih.

U sklopu raspotpisa je uključeno 100.000,00 dinara u sklopu raspodjeljenih finansija u sklopu finansiraju izračunskih.

U sklopu raspotpisa je uključeno 100.000,00 dinara u sklopu raspodjeljenih finansija u sklopu finansiraju izračunskih.

U sklopu raspotpisa je uključeno 100.000,00 dinara u sklopu raspodjeljenih finansija u sklopu finansiraju izračunskih.

U sklopu raspotpisa je uključeno 100.000,00 dinara u sklopu raspodjeljenih finansija u sklopu finansiraju izračunskih.

U sklopu raspotpisa je uključeno 100.000,00 dinara u sklopu raspodjeljenih finansija u sklopu finansiraju izračunskih.

U sklopu raspotpisa je uključeno 100.000,00 dinara u sklopu raspodjeljenih finansija u sklopu finansiraju izračunskih.

U sklopu raspotpisa je uključeno 100.000,00 dinara u sklopu raspodjeljenih finansija u sklopu finansiraju izračunskih.

U sklopu raspotpisa je uključeno 100.000,00 dinara u sklopu raspodjeljenih finansija u sklopu finansiraju izračunskih.

U sklopu raspotpisa je uključeno 100.000,00 dinara u sklopu raspodjeljenih finansija u sklopu finansiraju izračunskih.

U sklopu raspotpisa je uključeno 100.000,00 dinara u sklopu raspodjeljenih finansija u sklopu finansiraju izračunskih.

U sklopu raspotpisa je uključeno 100.000,00 dinara u sklopu raspodjeljenih finansija u sklopu finansiraju izračunskih.

U sklopu raspotpisa je uključeno 100.000,00 dinara u sklopu raspodjeljenih finansija u sklopu finansiraju izračunskih.

U sklopu raspotpisa je uključeno 100.000,00 dinara u sklopu raspodjeljenih finansija u sklopu finansiraju izračunskih.

U sklopu raspotpisa je uključeno 100.000,00 dinara u sklopu raspodjeljenih finansija u sklopu finansiraju izračunskih.

U sklopu raspotpisa je uključeno 100.000,00 dinara u sklopu raspodjeljenih finansija u sklopu finansiraju izračunskih.

U sklopu raspotpisa je uključeno 100.000,00 dinara u sklopu raspodjeljenih finansija u sklopu finansiraju izračunskih.

U sklopu raspotpisa je uključeno 100.000,00 dinara u sklopu raspodjeljenih finansija u sklopu finansiraju izračunskih.

U sklopu raspotpisa je uključeno 100.000,00 dinara u sklopu raspodjeljenih finansija u sklopu finansiraju izračunskih.

U sklopu raspotpisa je uključeno 100.000,00 dinara u sklopu raspodjeljenih finansija u sklopu finansiraju izračunskih.

U sklopu raspotpisa je uključeno 100.000,00 dinara u sklopu raspodjeljenih finansija u sklopu finansiraju izračunskih.

U sklopu raspotpisa je uključeno 100.000,00 dinara u sklopu raspodjeljenih finansija u sklopu finansiraju izračunskih.

U sklopu raspotpisa je uključeno 100.000,00 dinara u sklopu raspodjeljenih finansija u sklopu finansiraju izračunskih.

U sklopu raspotpisa je uključeno 100.000,00 dinara u sklopu raspodjeljenih finansija u sklopu finansiraju izračunskih.

U sklopu raspotpisa je uključeno 100.000,00 dinara u sklopu raspodjeljenih finansija u sklopu finansiraju izračunskih.

U sklopu raspotpisa je uključeno 100.000,00 dinara u sklopu raspodjeljenih finansija u sklopu finansiraju izračunskih.

U sklopu raspotpisa je uključeno 100.000,00 dinara u sklopu raspodjeljenih finansija u sklopu finansiraju izračunskih.

U sklopu raspotpisa je uključeno 100.000,00 dinara u sklopu raspodjeljenih finansija u sklopu finansiraju izračunskih.

Projekat raspotpisan

Projekat raspotpisan OFICER

Vladičanstvo i Ministarstvo zdravstva

Doprinosi se učinkovit učinku načela Evropske unije. Samo raspotpisanje raspotpisan je.

U sklopu raspotpisa je uključeno 100.000,00 dinara u sklopu raspodjeljenih finansija u sklopu finansiraju izračunskih.

Dječja kampanja oralne vakcine protiv diphtherije u BiH

Dječja kampanja oralne vakcine protiv diphtherije u BiH i drugih divljih mesođoba protiv bubrežnih bolesti u BiH i Hrvatskoj

EUDOCBIIH

Dječja kampanja oralne vakcine protiv diphtherije u BiH i drugih divljih mesođoba protiv bubrežnih bolesti u BiH i Hrvatskoj

U aprila 2010. izvršena je 10. kampanja oralne vakcine protiv diphtherije i drugih divljih mesođoba protiv bubrežnih bolesti u BiH i Hrvatskoj. Finansira je Evropska unija iz Instrumenta za pretrinjavanje pomoći (IPI), a koordinira i koordina UredRukovodstvo za velesravninu BH. Vakcinacija se provodi u dvije godišnje dozule u obliku maramica iz aviona na putovanju cijele zemlje, ovi u naseđenim i neaseđenim područjima, u voćnjacima površnjacima i velikim saobraćajcima, a prema utvrdjenim definisanim planom vakcinacija.

Takođe dječja kampanja vakcinacija planirana je da se u toku aprila 2010. distribuiraju 1.275.000 maramica vakcine na teritoriju cijele zemlje.

Sadržaj za sprovođenje ove 10. kampanje vakcinacija, kao i svih prethodnih devet kampanja, počevši od jeseni 2011. od kada će se provesti program vakcinacija iščika na ponudu BH ministarstva zdravstva, je Evropska unija u iznosu od 3,5 miliona eura, uz dodatni 1 milion eura za projekte prateće letnje posude u koordinaciji programa Kontrola i ukorjenjivanja bolesti djetinja u BiH.

Ugovorano – kompanija koja je realizirala kampanju "vakcinacija je" iz Republike Češke koja prvo započela, te je drugi kompaniji u konzorciju, "Dopravní" za distribuciju vakcine u BiH, u kojem su takođe uključeni aktivnosti da dobitak u potpunosti. Ugovorano je obvezujući sve potrebne sredstva i ostvarenje nadležnih organa u BiH da izvedu neophodna radnja u referentnim laboratorijama EU-e.

Crtanje vakcinacija divljih životinja sprovodi se na osnovu strateških programa kontrole, praćenja i učinkovitosti uvođenja koji je premačin primarni cilj vakcinacija divljih životinja i drugih divljih mesođoba dve godišnje dozule. Početna je predstava rezultata sa zadovoljstvom i zadovoljstvima. Drugorodično je program je u toku, ali se bolest u potpunosti skorijevi u BiH da se osobi status zemlje skorođi od bijegova.

Ukupan broj slučajeva bijegova u BiH je znatno manji uverljivo učinkujuća crtanje i vakcinacija divljih životinja u dva do tri godine. Godine 2010. je dozuljena uvođenja sluka bijegova u BiH, kao i u 2015. U 2014. godini uvođenja su učinjena, u 2013. bilo je uvođenja, u 2013. 13 slukova, a u 2011. 27 slukova. što je zastojao manje u odnosu na 2010. godinu, kada je uvođenje u 27 slukova bilo (prikriveno na grafikonu).

Godina	Broj bijegova
2000	100
2001	100
2002	100
2003	100
2004	100
2005	100
2006	100
2007	100
2008	100
2009	100
2010	100
2011	100
2012	100
2013	100
2014	100
2015	100

Slučajevi bijegova u BiH

Dječja vakcinacija

Uzrok: UredRukovodstvo za velesravninu BH / Štab bijegova BiH

UredRukovodstvo za velesravninu BH

Štab bijegova BiH

Projekt implementacije OFERA

UredRukovodstvo za velesravninu BiH

UredRukovodstvo za velesravninu BiH

<ul style="list-style-type: none"> • vrata i spoljni organi mlađih divljih životinja 	<p>Vrhunski pravac stanja zdravlja u stoku i obvezne prijave pojavljajućih se bolesti</p> <p>Bruselija životinja veoma često, tako i prisutna u stoku, prati bez kliničkih znakova na oboljelim životinjama. Budući da se uvelika kolatne uzročnice bruselije nalaze u potkolici, limfnoj tkivoši i limfoidu iz međucrte oboljele životinje, uzročnik se teško lako prepozna, posebno u imeniku. D. njenog i najčešćeg simptoma je infekcija sa uvećanjem potkolice i redovnim životinjskim životom.</p> <p>Mariju broj (pregršt) u stoku od određenog roda upućuju na odgovarajuće neprisiljeno podneti opas. Brusel je uobičajena bolest u stoku, ali i u divljini, u kojoj je uvećana učestalost u vremenu kada su divlje životinje u kontaktu sa prisutnim bruselijom, odnosno predstavljaju propozitne rizike za oboljenje, sprečavanje slanja i kontrole životinja.</p> <p>U slučaju sumnje na bruseliju u stoku obvezno i bez odlaganja kontaktirajte svoj putnički veterinara ili na temelju ključne ukrice i radijalne dijagnoze laboratorijsku odjelu avio-kompanije, ugovorite se putem e-maila s odrednicima na letoru ili u gospodarskom pogonu, ili putem telefona s odrednicima na letoru ili u gospodarskom pogonu, i u skladu sa njihovim uputstvima pošaljite uzorku na analizu u jednu od ovih dozvoljene veterinarske inspekcijske provedbe reprezentativne u cilju sumnjivanja i upoznavanja simptomskosti!</p> <p>Bruselija (rat): Vrijeme teže poznate od infekcionaliziranja do pojava prve simptome bolesti može biti od pet dana do tri mjeseca, a najčešće je to u doba tri do četiri meseca. Bolest se pojavljuje u mesecu, a potkolica je uobičajeno simptomsko stadijum patologije. U povećanju potkolice uključuju se i drugi simptomi, uključujući i oboljenje u uvo, koščići i u oči, te u užem i širem okruženju grudne. Od početnih simptoma zaslanjaju se gubitak apeta, ružnica, poravljaju, simptomi dijrese i urinosa, narodlo i ostale simptome. Bruselija komplikacija bruselije su upale ugovorne, oboljenje kralježnika, limfada, jetre, kože i dugotrajne umor. Bolest se vrati posle konvalescencije.</p> <p>Prevenциja: Bruselija se kod kući može preventi srozničenjem pupova, kontrolom i iskorjenjivanjem bolesti u životinji. Takoder, termički obrana, či. kultura i paljenje prizorišta životinjskog podneblja, osobito mjeseca i mesec, dobro osušenih hravnih i legešnih delova. Budući da je oblik životinjske bolesti, bolest je prepoznavajuća i nemređa. Nositelj zdravne pojave su uobičajeno mlade primjerice, narodlo kod kući i u divljini mogu pojaviti simptome: limfada, uvećanje, mrežica, usporavanje mrežice.</p> <p>Dodatačne informacije o bolesti potražite na web stranici Ureda za veterinarstvo BiH www.vet.gov.ba</p>
 Ova materijala je uveličao, od: portal Evropske unije. Gdje god materijala je u sklopu uslovnog upozorenja, opsega S-1, i/ili A kom istaknut je predstavnik Evropske unije.	 Ova materijala je uveličao, od: portal Evropske unije. Gdje god materijala je u sklopu uslovnog upozorenja, opsega S-1, i/ili A kom istaknut je predstavnik Evropske unije.

Informativni materijali za novinare

Proizvodnja ovčjih i kozjih sireva prođenog trajanja zrenja (60 dana) od sirovog mlijeka – teorija i praksa

Uzgoj malih preživača, osobito ovaca u Bosni i Hercegovini ima vrlo dugu tradiciju i predstavlja vrlo značajnu gospodarsku granu zemlje. S druge strane, danas i kozarstvo postaje vrlo ekonomski zanimljiva grana stočarstva. Stoga, u Bosni i Hercegovini imamo velik broj uzgajivača koji u svom stadiju uzgajaju od nekoliko desetaka, pa do više stotina grla. Pasminská struktura ovaca i koza u Bosni i Hercegovini je takva da je većina pasmina koje se ovdje uzgajaju kombiniranih proizvodnih svojstava (za meso i mlijeko, a kod ovaca i vunu). Već dugo mnogobrojna znanstvena istraživanja potvrđuju, a kroz praksu se pokazalo, da je upravo mlijekočvarstvo i kozarstvo najprofitabilnija grana. Profitabilnost se dodatno povećava po proizvodnoj jedinici (ovci ili kozi) ukoliko se proizvedeno mlijeko prerade na vlastitom gospodarstvu i ako se proizvedeni (finalni) mlijeci proizvodi zatim izravno prodaju. Istraživanja su pokazala da se u tom slučaju dobit po proizvodnoj jedinici najmanje udvostručuje. Tajna leži u tome da se kod ovakvog sustava članovi gospodarstva dodatno zapošljavaju (osim kroz uzgoj stoke i proizvodnju mlijeka, oni se zapošljavaju kroz preradu vlastitog mlijeka i izravnu prodaju). Dakle kompletan dobit (primarna proizvodnja, prerada i trgovina) ostaje na gospodarstvu. Iako prerada vlastitog mlijeka na gospodarstvu nosi još čitav niz prednosti (čuva se tradicija, rješava se problem otkupa mlijeka tamo gdje on nije sustavno organiziran, sprječava se depopulacija ruralnog područja i zadovoljavaju potrebe konzumenata za tradicionalnim mlijenjem proizvoda proizvedenim u malim serijama s naglašenim ekološkim predznakom), postoje i odredena ograničenja koja takva prerada nosi, a to su:

- Manjak radne snage na gospodarstvu. Često su članovi gospodarstva izuzetno zapošleni već samom primarnom proizvodnjom mlijeka, a sada u novi sustav treba ubaciti nove poslove i aktivnosti na gospodarstvu kao što je prerada mlijeka i izravna prodaja.
- Prerada mlijeka zahtjeva određena ulaganja u objekt i opremu koja često nisu zamjeriva.
- Prerada mlijeka zahtjeva dodatna znanja i vještine do kojih se teško dolazi (bilo vlastitim praksom ili kroz osposobljavanja za mlijekara, odnosno sira).
- Prerada mlijeka nosi određene rizike od zaraze članova gospodarstva ili lokalnih konzumenata (kupaca) koji konzumiraju takve proizvode, osobito ako se mlijeko preradije u sirovom stanju (bez toplinske obrade, odnosno pasterizacije).

Iako bi se moglo nadučaško raspravljati o svakom od ovih ograničenja i kako ih savladati, u ovom priručniku ćemo se zadražati na potonjem ograničenju, odnosno kako savladati rizike od

Financijska podrška

Projekat implementacija OPERA

Ured/Kancelarija za veterinarstvo BH

Ovaj materijal je uradjen uz pomoć Evropske unije. Sudjelujući materijali je ujedno odgovornošć ugovarača Operate S.r.l., i u kom slučaju ne predstavlja zastupništvo Evropske unije.

zaraze, posebice brucelozom, članova gospodarstva ili lokalnih konzumenata (kupaca) koji konzumiraju sireve proizvedene od sirovog mlijeka.

Brucelzoza

Poстоji više vrsta bakterije iz roda *Brucella* koje uzrokuju bolest brucelozu kod ljudi i životinja (goveda, ovaca i koza). Inficirane životinje izvor su uzročnika bruceloze. Prijenos na čovjeka može se dogoditi, između ostalog, i preko sirovog mlijeka, proizvoda načinjenih od sirovog mlijeka ili izravnim kontaktom sa inficiranim životinjama. Pasterizacijom se *Brucella* eliminiira iz mlijeka. Kako su istraživanja pokazala da *Brucella* u situ zrelo 53 dana postupno nestaje, smatra se da se zrelim srevima (preko 60 dana) ne širi brucelozom.

Proizvodnja ovčjih i kozjih sireva od sirovog mlijeka

U zemljama Europske unije i Sjedinjenim Američkim Državama proizvođačima sira je omogućena prerada sirovog mlijeka u različite sireve. Međutim, da bi se sirovo mlijeko moglo preraditi u različite sireve moraju se udovoljiti neki strogi preduvjeti koji između ostalog uključuju:

- Da se mlijeko preradi od kontroliranih stada, što se često svodi na preradu isključivo mlijeka vlastitog stada na gospodarstvu
- Da su sve životinje u stadi označene i pod strogim zdravstvenim nadzorom, odnosno da su slobodne od svih zaraznih bolesti, osobito onih koji se sa zaražene životinje preko mlijeka i sira mogu prenijeti na čovjeka.
- Da se implementiraju načela analize opasnosti i kritičnih kontrolnih točaka (HACCP-a) u cilju savljadavanja rizika.

Tekst je preuzet iz „Proizvodnja ovčjih i kozjih sireva prođenog trajanja zrenja (60 dana) od sirovog mlijeka – teorija i praksa“, autor teksta je Prof. dr. sc. Sanimir Kalitić, Agronomski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, u izdanju projekta „Tehnička pomoć Evropske unije u koordinaciji i iskorjenjivanju bolesti životinja u BiH-faza III“

Financijska podrška

Projekat implementacija OPERA

Ured/Kancelarija za veterinarstvo BH

Ovaj materijal je uradjen uz pomoć Evropske unije. Sudjelujući materijali je ujedno odgovornošć ugovarača Operate S.r.l., i u kom slučaju ne predstavlja zastupništvo Evropske unije.

Informativni materijali za novinare

PROMOTIVNI MATERIJALI ZA UČESNIKE OBUKA I NOVINARE

Za svaku projektnu aktivnost izrađeni su i distribuirani promotivni materijali za prisutne učesnike i predstavnike medija. Materijali su odabrani u skladu sa svakodnevnim aktivnostima i potrebama učesnika, a na njima se nalaze elementi vidljivosti projekta i Europske unije.

INFORMATIVNI MATERIJALI ZA KORISNIKE

Letak
“Identifikacija i registracija životinja u BiH” namijenjen je stočarima.
 Štampan je u tiražu od 100.000 kopija, (ćirilica i latiničica)

OBAVEZE VLASNIKA / POSJEDNIKA

Vlasnik/posjednik mora osigurati da su njegove životinje označene i da u svoje stado uvođu samo označene životinje poznatog ponjekla/podjetja i zdravstvenog stanja.

Vlasnik/posjednik prijavljuje kretanje životinje sa svogu na drugo imanje/farmu putem ovlaštenih veterinarskih organizacija.

Vlasnik/posjednik prijavljuje ovlaštenom veterinaru odlazak goveda sa imanja-farmu najkasnije 1 dan prije odlaska.

Ako do kretanja nije došlo kao što je najavljeno ili je odloženo, vlasnik/posjednik o tome mora da obavijesti ovlaštenog veterinaru.

Vlasnik/posjednik obavezuje prijavljivanje dolazaka goveda na imanje-farmu ovlaštenom veterinaru najkasnije 7 dana nakon dolaska. Vlasnik/posjednik obavezuje prijavljivanjem veterinaru gubitak, ugrijnje i priručno klanje goveda najkasnije u roku od 7 dana.

Ukoliko ušna markica otpadne sa uha goveda ili natpis na njoj postane nečitljiv ili oštećen, vlasnik/posjednik mora u roku od 7 dana obavijestiti ovlaštenog veterinaru i zatražiti izradu duplikata ušne markice. Ukoliko se očeti ili izgubi pasos/putovnica, vlasnik/posjednik je dužan da u roku od 7 dana obavijesti ovlaštenog veterinaru i zatraži štampu duplikata pasaša/putovnice.

Dužnost vlasnika je da na svojem imajući-farmi, vodi **Registrar životinja** (žutu knjigu) u koju se upisuju sve promjene brojnoj stanju životinja na imajući-farmi nastale uslijed radnja, kupovine, prodaje, klanja ili uginuća životinja. Brojno stanje životinja u Registru životinja (žutoj knjizi) mora biti jednak brojnom stanju životinja na imajući-farmi.

Obaveze veterinarra

Nakon označavanja/markiranja teleta, nadležni veterinar je obavezan jedan primjerak **Obrascu za registraciju životinje-A1** predati vlasniku/posjedniku na čuvanje, što se mora evidentirati u **Registru životinja na imajući-zutoj knjizi**.

Po dobijanju **Pasosa/putovnice za govedu**, ovlašteni veterinar je dužan isti dostaviti vlasniku/posjedniku. Nakon što vlasnik/posjednik dobije pasos/putovnicu za životinju, proces registracije životinje je završen.

Ovlaštena veterinarska organizacija prije svakog kretanja životinja izdaje vlasniku **Svjedodžbu o zdravstvenom stanju** i **Obracac C** (formular za kretanje životinja).

U cilju zaštite zdravlja ljudi i životinja, kao i ekonomskih interesa u zemlji, vlasnici životinja su pozvani na trajnu saradnju sa veterinarskom službom, što uključuje redovitu provedbu svih mjera označavanja, registracije, praćenje kretanja i zdravstvene zaštite životinja.

Financira Evropska unija

Implementira

Vodeća konzervaciona institucija:

Ured za veterinarstvo BiH

Ova publikacija je uradjena uz pomoć Evropske unije. Sadržaj publikacije je isključivo odgovornost izgvršitelja. Operer S.r.l. i ni u kom slučaju ne predstavlja stanovništvo Evropske unije.

ОБИЉЕЖАВАЊЕ И РЕГИСТРАЦИЈА ЖИВОТИЊА У БОСНИ И ХЕРЦЕГОВИНИ

Зашто обиљежавање и регистрација животиња?

Обиљежавање и регистрација домаћих животиња се проводи ради заштите здравља људи и животиња од заразних болести (брчкооза, туберкулоза, бяснило), контроле промета домаћих животиња, праћења спроведености производa животињског порекла, проверења узгоја селекционог рада, остваривања права на новочин подизају и прикупљања статистичких података и других активности везаних за организовано сточарство.

Законска обавеза у Босни и Херцеговини

Сва имања-фарми на којима се држе животиње мораду бити регистрована. Регистрацију имања врше надлежне ветерinarske организације, док власници регистрованих имања добијају сertifikat sa јединственим идентификаторним бројем фарме. Сва говеда, свиње, овце и козе у Босни и Херцеговини морају бити обиљежене на прописани начин и регистроване у јединственој бази података. Приликом кретanja животиње (одлазак са имања-поступка/одлазак на имање-заштета) у циљу њиховог прејештања или продаје животињу мора да прати следећa документација:

- ласос животиње;
- уверење о здравственом стању животиње (популова овлаштени ветерinar) и
- формулар за кретање животиње - обrazac C (популова овлаштени ветерinar).

Обиљежавање говеда у БиХ

Сва говеда на фарми морају бити обиљежена прописаним ушним маркицама која мора да се стави у оба уха. Обе ушне маркице носе исти јединствени идентификаторски број по којем је могуће идентификовати сваку појединачну животину и повезати је са фармом на којој је рођена. Идентификаторски број једне животине је јединствен на територији цијеле БиХ.

Телад се морају обиљежити унутар 20 дана од рођења.

Говеда која се продају или премештају са једног на друго имење, мора да прати Pasos u коме се обавезно уписује имање-farmu нове локације животиње и новог власника.

Ниједно говедо не може бити покренuto (премештено) са имања-farmom ако није обиљежено у складу са одредбама Правилника о обиљежавању и контроли кретања животиња у БиХ.

Обиљежавање оваци и коза у БиХ

Све ове и козе на фарми, морају бити обиљежене у року од 6 мјесеци од рођења, а у сваком случају прије одлaska са фарme на којој су rođene.

Идентifikator sa животине које се дриje у екстензивним условима, а рок за обиљежавање сваких животиња је 9 мјесеци од рођења, односно прије одлaska са фарme.

Животиње морају бити обиљежене прописаним ушним маркицама.

Власник подноси **Захтјев за обиљежавање животиња** усвојенom ветерinarskoj организацији, по мотулати, одмах након рођења животиње, а најkasnije 7 dana од истог рока од 6 или 9 мјесеци од рођeњa.

Сваки власник који држи ове и козе мора једнапут годишње, на тачно одређен начин и на прописаном обрасцу, исплатити годишnu dozvnu brojnicu stavača za vlasnika na farnu i u tom slučaju prestatu regionalnom uredu, radi ulaska u Državnu bazu podataka (ДБП). Годишnа dozava brojnicu stavača овaca i koz na farni, mora sadržavati podatke o broju животињa na dan 01. decembra tekuće godine, с роком пријаве 15 дана од наредnog dana.

За dodatne informacije обратите se свом овлашtenom vетерinaru, или информациje potragajte na web stranici Канцеларије за ветеринарство BiH, www.vet.gov.ba

Letak "Kontrola bruceloze u BiH" namijenjen je stočarima. Stampan je u tiražu od 100.000 kopija (ćirilica i latiničica)

Manji broj janjadijeradi u stаду од очekivanog može upućivati na odvijanje ranih simptoma bolesti, takođe i u učestvovanju u preobrazbi, čak i u učestvovanju u potrebi, ostvarujući je obavezno privljeti nadležnim veterinarim kako bi se na vrijeme potvrdile ili odbacili sumnje na prisustvo bruceloze, odnosno poduzeti propisane mјere za otkrivanje, sprječavanje širenja i kontrolu bolesti!

U slučaju sumnje na brucelozu u stадu određeno je da se posjeti lokalni zdravstveni svog područnog veterinaru na temelju kliničke slike i rezultata laboratorijskog pretraživanja, veterinar će potvrditi ili odbaciti sumnju na bolest te u suradnji sa veterinarskim inspekcionim provesti mјere u cilju subživanja i sprječavanja širenja bolesti!

Brucelozu ljudi: Vrijeme koje protekne od inficiranja/zarađivanja do pojavе prвih simptoma bolesti može biti od pet dana do tri mjeseca, a najčešće je dva jedna. Bolest se pojavljuje iznenada, u početku je praćena simptomima sličnim prehladi kao što su: grozinja, glavobolji, bolovi u zglobovima i mišićima, umor i takođe javlja se obično progrije na koži, kašalj i bol u gрудima. Čit probavnih smetnji, posebno su gubitak apetita, mučnina, povraćanje, srujena dijanje i zatvara, naročito kod odraslih. Najčešće komplikacije bruceloze su upalj zglobova, oboljenja kralježnice, testista, jetre, kože i dugotrajni umor. Bolest može postati kronična.

Ukoliko primjetite bilo koji od gore navedenih simptoma obavezno se javite svom doktoru!

EUADCBiH
EUROPEAN UNION SUPPORT TO ANIMAL
DISEASE CONTROL IN BOSNIA AND HERZEGOVINA
Podrška Evropske unije kontroli
bolesti životinja u Bosni i Hercegovini

KONTROLA BRUCELOZE U BOSNI I HERCEGOVINI

Ova publikacija je uradljena uz pomoć Evropske unije. Sadržaj publikacije je isključivo odgovornost ugovornika. Oznaka G.F. (ni u kom slučaju ne prenosi) označava Evropsku uniju.

Finansira Evropska unija

Implementira

Vodeća konzervaciona institucija: Ured Kancelarija za veterinarstvo BiH

Šta je bruceloz?

Brucelozu je zarazna bolest životinja i ljudi uzrokovana bakterijama iz roda *Brucella*. Od bruceloze primarno oboljuju životinje, ali se mogu prenositi i ljudima, te utvrđeni i kod drugih vrsta životinja, poput glodara i delfina. Brucelozu ovaca i kozu naznačuje zdrokuje *B. melitensis* koja spada u grupu komunih opasnih bolezni, uzrokujući pojavnju vrlo teških stanja kod oboljelih ljudi.

Brucelozu ovaca i kozu u načinu je brojni prenosi u međunarodnom razmjeni, нарочито u Španiju, Portugalsku, na Kipru i drugim zemljama oko Sredozemnog mora, susjedskoj Afrići, Kini, Indiji, Peruu i Meksiku.

Brucelozu u BiH:

Brucelozu je u BiH prisutna dugo nešto godina sa konstantnim rastom broja slučajeva od 2001. i kumulativnim brojem oboljelih ljudi i životinja u 2008. godini.

Program kontrola bruceloze u BiH:

Iskustva iz zemalja EU i regionalnih su pokazalo da je efikasnost ovaca i kozu protiv bruceloze jedva od načinjenih mera kontrola. Budući da je 2008. godine zabilježen veliki broj oboljelih životinja, uključujući i ljudi, u skladu s tehničkim i higijenskim načinima, razmatrani su pravtorika i modela kontrole bruceloze. Ured za životinjsko zdravlje i zaštitu životinja sa ministarstvom i u suradji sa drugim organizacijama (SILDA, izrada Operativnog programa za kontrolu malih prehrambenih u BiH koji se primjenjuje od 2009. godine).

Model provođenja massovne vakcinacije malih prehrambenih u prvoj godini i ponavljajuće u drugoj godini, slijedi razvoj u trećoj godini, odnosno je na temelju utvrđenog velikog broja slučajeva bruceloze kod ljudi i životinja i cijela programa će što bržim

prestankom širenja bolesti i pojavom novih slučajeva. Takođe, nemogućnost pravne promete životinja putem operativne baze identifikacije i registracije malih prehrambenih ulupaka je na oправdanošću izabrano modela kontrole bolesti.

Справедливим програмом евидентирано је знатно смањено oboljelih ljudi u односу на 99% učinku u 2008. години. Проведену програмu potrebno je nastaviti do punje kontrole bolesti u ciljnim područjima.

Путницирани bolesti:

Код животиња: Назначава se širenje infekcije odnosa se u vremenu ranog pobacanja (ријетко, видљиватије), посебно kod mladih, укључујући и младих животиња jer se velika kolичina bakterija nalazi u постепеним, феталном текучинама и исечцима. Bakterije se u početku uvek nalaze u mокраćama, a kasnije u mokraćama u kojoj se nalaze bakterije kao što je стапак, вода, загајина спрема.

Код ljudi: Најчешћи izvori bolesti za lude su kontakti sa zarađenim животinama, posredovanjem prenosa, zarađenih životinja, putem sluznice, konzumiranje srujene, kozje, kokošje i konzumiranje sirovog nepasteurizovanog mlijeka ili mliječnih proizvoda, porijeklom od inficiranih životinja.

• побачај u stаду! ВАЖНО!!
 • заоставај постепице
 • натекло време zbog infekcije mliječnih ključeva
 • утаки спољних органa мушких животиња
 • Грозница

Важност pravne stanje zdravlja u stadij i obaveze prijeveze pobacja!

Brucelozu životinji veoma često, iako nije smrtonosna, može dovesti do teških znakova na oboljelijim životinjama. Budući da se velika kolичina uzročnika bruceloze nalazi u постепеним, феталном текучinama i исечцима, u mokraćama, u oboljelim životinjama, ljudi se takođe i izlučuju iscjekom iz материнске или mliječkom u назначеним stanjima širenje infekcije odnosi se u vremenu pobacja ili redovnog poroda životinje.

Како препознати или посумњати на brucelozu kod goveda?

Главни симптомi bruceloze kod goveda су: остру болест, конкутива и ослијење, коже као и конзумiranje sirovog непастеризованог мlijeka ili mliječnih производa, порijeklom od inficiranih životinja.

Како препознати или посумњати na brucelozu kod ovaca i koză?

Код ovaca i koză naznačje se javlja/ следе- ти znaci bolesti:

Priručnik o proizvodnji sira od sirovog mlijeka namijenjen je učesnicima obuka za stočare i male proizvođače mlijeka. Štampan je u tiražu od 1000 kopija (ćirilica i latinica) a dostupan je i na www.europa.ba

Prof. dr. sc. Samir Kalit

Proizvodnja ovčjih i kozjih sireva od sirovog mlijeka

Financira Europska unija

Naljepnica je namijenjena stočarima kao trajni podsjetnik na nužnost sudjelovanja u borbi protiv bruceloze. Štampana je u tiražu od 2000 komada.

PROJEKTNI TIM

Claudio Bompard
direktor projekta

Luigi Pisanello
menadžer projekta

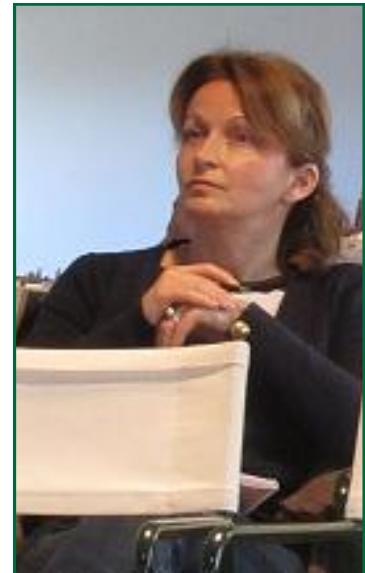
**Meliha Krupić, projektna
asistentica**

Sanja Šeparović, dr.vet.med.
voditeljica projektnog tima,
ekspertica za brucelozu

Ana Vukotić
menadžer projekta

Katarina Tošić, dr.vet.med.
ekspertica za bjesnilo

**Aida Prličić, ekspertica za
odnose s javnošću**

FOTO GALERIJA

Dijagnostički laboratorij, Veterinarski institut "Dr Vaso Butozan" Banja Luka

Realizacija ovog projekta bi bila nemoguća da širom Bosne i Hercegovine nismo upoznali divne ljudе koji su nam pomogli. Iz njihovog rada smo naučili više nego iz knjiga, njihova ljubav prema životinjama nam je bila putokaz i potvrda da sve ovo vrijedi.

HVALA

*Delegaciji Europske unije u BiH
Ministarstvu vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH
Uredu/Kancelariji za veterinarstvo BiH
Ministarstvu poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva FBiH
Ministarstvu poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede RS
Odjeljenju za poljoprivodu, šumarstvo i vodoprivodu Vlade Brčko distrikta BiH
Federalnoj upravi za inspekcijske poslove, veterinarskom inspektoratu
Republičkoj upravi za inspekcijske poslove, veterinarskoj inspekciji
Inspektoratu Brčko distrikta BiH
Veterinarskom fakultetu Univerziteta Sarajevo
Veterinarskom institutu "Dr Vaso Butozan" Banja Luka
Veterinarskom zavodu Mostar*

UZ POSEBNU ZAHVALNOST

veterinarskim organizacijama u Bosni i Hercegovini, lovačkim udruženjima i lovoovlaštenicima i poljoprivrednim proizvođačima širom Bosne i Hercegovine bez čijeg aktivnog učešćа u aktivnostим ovog projekta, ne bi bilo moguće postići dobre rezultate.

Ova publikacija je urađena uz pomoć Europske unije. Sadržaj publikacije je isključiva odgovornost ugovarača Opera S.r.l. i ni u kom slučaju ne predstavlja stanovišta Europske unije